

VÅRT MÅL: Et fritt levende selvvirksomt samfunn  
VÅR METODE: Selvkontroll og hensynsløs, men objektiv kritikk  
VÅRT MIDDEL: Ny livsorientering bygget på Kristusimpulsen

MOTTO: Riv ned alle gjerder som skiller menneskene og hindrer dem fra å oppleve og erkjenne våre dype fellesinteresser innenfor vårt felles samfunn. Frem med helhetsfølelsen og totalitetsbevisstheten. Ned med partipolitikken og klassekampen. Frem med det frie levende selvvirksomme samfunn.

## Omsorg for jorda: mot en bærekraftig utvikling?

Av Magnar Norderhaug

«En bærekraftig utvikling, en utvikling uten vekst, betyr ikke slutten på økonomien. Tvert imot gjør den økonomisk tenkning enda viktigere. Siktemålet vil da være sosiale forbedringer, og ikke vekst».

Det forholdet at også menneskenes liv og velferd avhenger av naturmiljøet, betyr at vi må bruke naturen med vett. Dette er ikke av ny dato. Allerede i 50-årene tok marinbiologene i denne forbindelsen i bruk uttrykket «maximum sustainable yield» om de største mengdene av fisk som vi kan høste uten at vi reduserer den produktive fiskebestanden. Eller sagt på en annen måte: Vi kan bruke naturens renter, men ikke forbruke kapitalen. Om lag 30 år senere fikk disse tankene ny aktualitet: I 1980 ble naturvern i moderne forstand definert slik av Verdens naturunion (IUCN), FNs miljøvernprogram (UNEP) og Verdens naturfond (WWF) i «Verdens naturvernstrategi»:

«Tilretteleggelse av vår bruk av naturen slik at vi får de største vedvarende godene for dagens mennesker, samtidig som vi opprettholder mulighetene til å innfri framtidige generasjoners behov og forventninger».

Tankene bak «Verdens naturvernstrategi» (1980) lå sannsynligvis også til grunn for begrepet «Bærekraftig utvikling» som Verdenskommisjonen for miljø og utvikling brukte i 1987.

«En bærekraftig utvikling forsøker å imøtekomme behovene og forventningene til dagens mennesker uten at vi svekker mulighetene til å innfri framtidige generasjoners behov og forventninger». Definisjonen på en bærekraftig utvikling er noe som de fleste kan si seg enige i. Men i tiden etter 1987 skjedde det en avsporing fordi «bærekraftig utvikling» blir et utvannet motebegrep. De fleste glemte helt at Verdenskommisjonen i sin sluttrapport også understreket behovet for grunnleggende forandringer.

«De neste få tiår er kritiske. Tiden er inne til å bryte med tidligere mønstre. Forsøk på å opprettholde sosial og økonomisk stabilitet ved gamle former for utvikling og miljøvern, vil øke ustabiliteten».

Men fra mange hold var motstanden mot forandringer som kunne bidra til en mer bærekraftig utvikling store. På flere områder ble slike forandringer rett og slett ikke mulig, fordi sterke interessegrupper ikke så seg tjent med forandringer ut fra kort-

siktige vurderinger. Dermed fikk visjonen om en mer bærekraftig utvikling liten betydning. I betydelig grad ble uttrykket nærmest brukt for å sette nye etiketter på flasker med gammelt innhold.

For mange var det i denne forbindelse vanskelig å tro at en bærekraftig utvikling ikke også innebar en fortsatt materiell vekst. Uttrykk som «bærekraftig økonomisk vekst» viser denne utbredte misforståelsen. Men, som økonomiprofessoren og den tidligere seniorrådgiver i Verdensbanken, Herman Daly konstaterte i sin bok «Beyond growth» i 1996:

«En bærekraftig utvikling utgjør et alternativ til en standard vekstideologi, og er uforenelig med den. Men en bærekraftig utvikling, dvs. utvikling uten vekst, betyr ikke slutten for økonomien. I virkeligheten gjør dette økonomien enda viktigere. Men det betyr en mer komplisert økonomi med vedlikehold, kvantitative forbedringer, fordeling og tilpasninger til naturens grenser. Det er en økonomi for forbedringer og ikke for vekst.»

Visjonen om en bærekraftig utvikling er viktigere i dag enn noen gang tidligere. Men er en bærekraftig utvikling mulig? Den strategien som verdens ledende miljøorganisasjoner (IUCN, UNEP, WWF) la fram i 1991, «Omsorg for jorden, En strategi for en bærekraftig livsstil» framhever i denne forbindelsen ni viktige utfordringer:

- Respekt og omsorg for alle biologiske systemer
- Tiltak med sikte på å forbedre menneskets livskvalitet
- Vern om klodens biologiske livskraft og mangfold
- Minimalisering av vårt forbruk av ikke fornybare ressurser
- Respekt for jordas økologiske bæreevne
- Forandring av våre personlige holdninger til naturen
- Sette lokalsamfunn i stand til å ta vare på sine egne naturmiljøer
- Utforme nasjonale planer for samordning av miljøvern og utvikling
- Skape miljøvernallianser

I virkeligheten er denne utfordringen bare små skritt på veien mot en bærekraftig utvikling. – En utvikling som verden i dag knapt har påbegynt. Men den utfordringen som vi alle nå står overfor er i og for seg enkel: Skal vi få til en bærekraftig utvikling betyr dette at alle deltar. Her er det ingen plass til tribuneslitere. Alle må på banen. Vi må dessuten erkjenne at noen ikke



kan gjøre alt, men alle kan gjøre noe!

Det er ikke enkelt å skape grunnlag for en miljødebatt. Her er det flere forhindringer. Fortsatt bør vi erkjenne at vår viten om miljøutviklingen, og de økologiske problemene som 6 milliarder mennesker forårsaker i en begrenset og ikke voksende biosfære fortsatt er mangelfull. Dessuten fins det forskjellige aktører i debatten med ulike motiver og mål. I dagens informasjonsflom fins det dessuten muligheter til å finne støtte for nær sagt enhver oppfatning.

Skal vi skape grunnlag for en bredere miljødebatt, blir det derfor viktig å utvikle folks kritiske sans. Vi bør bli flinkere til å skille klinten fra hveten. I denne forbindelse er det viktig at folk flest blir mer kritiske til de faglige forutsetningene og motivene til dem som deltar i denne debatten. To spørsmål er viktige i denne forbindelse:

- Hvilke faglige forutsetninger har de som uttaler seg?
  - Hva mener verdens toneangivende fagorganer om saken?
- Samtidig er det viktig at slike spørsmål ikke svekker miljødebatten. Den er viktigere enn noen gang. Dessuten er det viktig at ord snart blir handling. I miljøvernarbeidet er tiden som står til rådighet, en kritisk faktor.

I 1971 offentliggjorde en gruppe ledende miljøforskere den såkalt Menton-erklæringen. I avslutningen til denne uttalelsen het det blant annet:

«Vi tror det bokstavelig talt er sant at det bare er ved å bryte grenser at vi blir i stand til å bevare jorden som vårt hjem. Det kan vise seg enklere å finne løsningen på forurensningens, sultens, overbefolkningens og krigens problemer enn å finne formelen for den felles innsats som vil gi oss løsningen. Men vi må nødvendigvis begynne». Nå er det mer en tre tiår siden Menton-erklæringen ble offentliggjort. Kanskje det snart er tid for handling?

## Sommertreff i Bergen

Nyorienteringsbevegelsen etter samfunnsforskeren Bertram Dybwad Brochmann arrangerer treff på Kafé Magdalena, Kong Oscarsgt. 5.  
Motto: «Hele verden lider under den uoverenstemmelse som der i dag er mellom produksjonslivets utvikling av det økonomiske system som vi trekkes ved». G. E. Bonde  
(Se program i bladet). ALLE VELKOMNE! Gratis adgang.

## Samfunnsliv

Sosialpsykologisk avis

Organ for folkebevegelsen  
for ny livsorientering  
(Tidligere Samfundspartiet)

Bertram Dybwad Brochmann  
grunnlegger

Dag Ove Johansen  
8200 Fauske  
tlf. 756 42 754

E-post: dagoj@online.no  
redaktør

Grunnlagt  
1931

Anders Ryste  
disponent og hjelperedaktør  
6150 Ørsta

Med i redaksjonen

Astrid Strømme  
Indre Sædal 16,  
50 44 Natland

Aase Brenne  
Utløbakken 43  
5260 Indre Arna

Ved innbetalinger benyttes  
NB! Postgironr.: 0532.08.40645

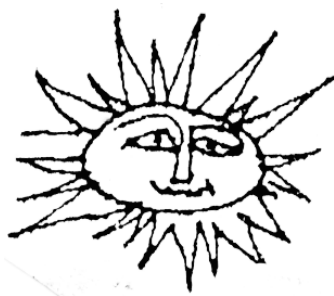
Internett: [www.samfunnsliv.no](http://www.samfunnsliv.no)

### Langsomt frem

Langsomt stiger mennesket frem mot bevissthetens dagning – som det en gang i jordklodens barndom steg opp av havet. Solen tørret de saltvåte kroppene i skapelsens vrimmel.

Den samme sol vil tørre de saltvåte menneskekinn, – og løfte oss opp mot høyere tankesfærer. Langsomt stiger mennesket frem – – –

Oddmund Gulleig



God  
sommer

Neste utgave av  
Samfunnsliv  
kommer i august  
måned.  
PS. Vi sees  
på treffet.

Astrid Strømme

# Skremselspropaganda

Jens Saugstad  
Professor i filosofi, UiO

Søndag 18.06.2006  
Dagbladet på nett

BIOTEKNOLOGI: Skal det bli tillatt å lage barn som må donere en nyre til syke søsken? I et innlegg 11/6 påstår Olav Gunnar Ballo, Inge Lønning og Laila Dávøy at min argumentasjon 8/6 har denne konsekvensen. Eksemplet føyer seg inn i den skremselspropagandaen de betjener seg av i kampen for en restriktiv bioteknologilov. Men de vet selvfølgelig at nyre, i motsetning til benmargceller, ikke er fornybare. Dette er et skrekkeeksempel nettopp fordi det så klart bryter med prinsippet om at enhver person alltid skal behandles som et formål, og ikke bare som et middel.

Ballo, Lønning og Dávøy appellerer fortsatt til «Immanuel Kants tese om mennesket som et selvstendig mål, og ikke som et middel for andre

mennesker». Men som jeg påpekte, er dette en fordreining av prinsippet. Det prinsippet forbyr, er å bruke personer bare - utelukkende - som midler.

ANGIVELSE AV helseisriko ved behandling ligger utenfor min kompetanse. Det anses imidlertid som moralsk forsvarlig at en person utsettes for en liten risiko for å redde en annen person fra en mye større fare; transplantasjonsloven tillater derfor allerede at barn som ikke selv kan samtykke, kan være donor for fornybart vev når det er nødvendig for å redde livet til søsken. Menneskeverdet til barnet som donerer underordnes ikke da rene nyttehensyn, men det gjøres en avveining som tar vare på menneskeverdet til både giver og mottaker. Det er ikke urimelig å begrunne lovforslaget på tilsvarende måte. Siden det derfor er tvilsomt at forslaget åpner for å bruke barn utelukkende som midler for sine syke søsken, må Ballo, Lønning og Dávøy - når de ikke tyr til skremselspropaganda - fordreie Kants

prinsipp for å skape inntrykk av å ha en god sak.

Den andre misforståelsen av menneskeverdstanden jeg tok opp, er påstanden om at befruktete egg har menneskeverd. Ballo, Lønning og Dávøy tror at «siden grunnlaget for all menneskelig eksistens går tilbake til en befruktet eggcelle, vil det å fra ta eggcellen egenverdi (les menneskeverd) også ha konsekvenser for hele det videre forløpet fram til fødsel og videre liv». Dette argumentet er uholdbart. For selv om embryoet ikke har menneskeverd, vil et inngrep på embryostadiet som påfører organismen uopprettelig skade, krenke menneskeverdet til den personen som oppstår av embryoet.

DET MESTE av Ballo, Lønning og Dávøys innlegg ligger på siden av mitt. Jeg fokuserte på to misforståelser av menneskeverdstanden som ødelegger deres argumentasjon. Det gir dem ingen rett til å anta at jeg skulle «mene at teknologien ikke reiser etiske dilemmaer».

## LEDER -

### Den tekniske-vitenskapelige utvikling krever at vi oppdrar de unge på en ny måte

«Trekk dine sko av, ti det sted du går inn i er hellig. Legg deg ned på gulvet hos de små. Gå inn i deres lek, forstyr dem ikke, vær ikke banal og dum, eksperimenter ikke. Gå helt inn i deres lek, og barnet åpner seg for dig og forteller alt som du trenger å vite om dig selv.»

BDB

Barn og unge har i årtier vært nødt til å innordne seg hjem, skole og samfunn. I det gamle dagers patriarkalske familiemønstre var rangordningen klar: Barna stod under mor, og mor var under far. Oppdragelsen bestod mye i at ungene måtte lære lydighet. Lydighet dreier seg om å handle slik andre vil eller forventer. Lydighet gir individet mulighet til å skyve fra seg ansvaret for handlingene sine (Jesper Juul, 2003). En slik måte å oppdra de unge på sorterer i den pedagogiske vitenskapen for påfyllingsmodellen. Påfyllingsmodellen begynner så smått å gå ut på dato. Samfunnsforholdene har endret seg. Den tekniske-vitenskapelige utviklingen fristiller menneskene. For å komme på høyden med den samfunnsmessige utviklingen må menneskene utvikle seg psykologisk og sosialt.

Dette åpner opp for den andre pedagogiske modellen. Den omtales som gartner- eller vekstmodellen. Gartnermodellen går ut på at de unge har rett til å utvikle seg i samsvar med sine iboende psykologiske og pedagogiske forutsetninger. Noe brochmansk, ikke sant?

I gartnermodellen ligger det at det er livet i barnet som skal gies vekstvilkår. Oppdragelsen skal fremme vitalitet, sier BDB. Hans ideal er det levende, dynamiske, fleksible og spontane sinn. «Drivkraften i livsgartnerens (pedagogen...) have er skaperledet i oss».

Et aktuelt spørsmål er i så måte: Hvilke verdier skal vi velge for å utvikle disse kvalitetene? Hvordan skal vi bringe menneskene på høyde med den tekniske-vitenskapelige utviklingen? Brochmann mener at det er en forutsetning for at samfunnet ikke skal oppløses.

Jesper Juul presenterer fire verdier i boken «Livet i familien. De viktigste verdiene i samliv og barneoppdragelse». Disse er: Likeverd, integritet, autensitet og ansvarlighet. Ifølge han er verdiene helt grunnleggende og transkulturelle...

Dette må være noe for Brochmannfolket – og for alle som er seg bevisst behovet for en ny sosial teknikk sammen med en ny økonomisk samlivsform. Verdiene likeverd, integritet, autensitet og ansvarlighet åpner for personligheten! Visste du at barneoppdragelse, kunst og pedagogikk blir morgendagens «vinere»?

Torsdag 27. juli kl. 15.00 holder jeg foredrag om temaet med tittelen: Hva er pedagogisk relasjonskompetanse? Fra lydighetskultur til sosialt ansvarlige mennesker. Sted: Kafé Magdalena i Bergen.



☐ Astrid Strømme

## Hei!

Vil du være med å arrangere foredrag, kurs o.l. i Bergen? Ta i så fall kontakt med meg på sommertreffet på Kafé Magdalena!

Astrid Strømme, tlf. 55 59 09 82

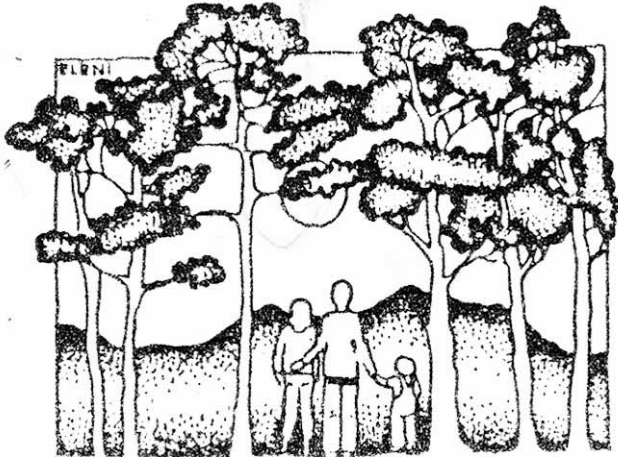
### Redaktører 2006

JANUAR: Dag Ove Johansen  
FEBRUAR: Astrid Strømme  
MARS: Dag Ove Johansen  
APRIL: Astrid Strømme  
MAI: Dag Ove Johansen

JUNI: Astrid Strømme  
AUGUST: Astrid Strømme  
SEPTEMBER: Dag Ove Johansen  
OKTOBER: Astrid Strømme  
NOVEMBER: Dag Ove Johansen  
DESEMBER: Astrid Strømme

# Pedagogiske handlinger etter nestekjærlighetens prinsipper

Av N.K. Skarpeteigs prinsipper



Forståelsen av menneskets og samfunnets vesen – inklusive mulighet og mål, og forståelse av hvordan ulike pedagogiske handlinger virker på mennesket, er viktigste komponentene i Brochmanns meninger om pedagogikk.

Men fordi han så tydelig ser skolens funksjon i spenningsfeltet mellom menneskenes veldige mulighet og vår tids sosiale elendighet, så blir meningene hans ofte så lidenskapelige.

Skolen, ved siden av kirken, har nemlig etter Brochmanns mening, hovedansvaret for det mellommenneskelige uføret vår kultur er kommet opp i. Men samtidig så er også håpet om en bedre framtid i sin helhet knyttet til håpet om en ny forståelse og en bedre orienteringsevne.

Det eneste som kan virkeliggjøre mulighetene som slumrer i menneskeheten, det er pedagogiske handlinger etter nestekjærlighetens prinsipper.

Når Brochmann vurderer situasjonen så tar han utgangspunkt i at barnesinnet er så mye rikere enn en vanligvis kommer i hug:

Hvis du interesserer deg for livet, så forsøk å finne ut hva der bor i min lille pike, og du skal komme sørgelig

til kort. Du kan like gjerne forsøke å kappfly med kjøttmeisen og bekken, som å forsøke å måle, telle, veie og overveie alt det sprudlende liv, som bor i en slik liten åtte års pike.

Han ser at selvvirksomheten og Gudsriket hører barnet til, det har tusen muligheter og sjanser til godt og til ondt, til sannhet og løgn, til virkelighet og drøm og gjentakelse av alt gammelt og nyskaping av nytt.

Og han vet at barnet selv også er «et lite sennepskorn». «Bærer hun ikke frø i sitt moderskjød, så den som kunne følge henne tusen år frem, ville se henne som stammor for en forgrenet slekt».

Livsdriftene kan brukes både til det gode og det onde alt etter hvilke åndelige impulser livsdriftene befruktes av. Det hele er et spørsmål om læring i vid betydning. Selvvirksomheten og skaperevnen i oss må gjøres bevisst for at vi skal bli oss selv mektig og vi skal kunne oppnå det gode som vi vil.

Å gi verden en ny viten om, og tro på, seg selv er første skritt på veien mot en ny framtid. Men det er også det vanskeligste punkt, for en ny selvforståelse – og samfunnsforståelse møter veldig motstand. Får vi imidlertid en slik «... folkeundervisning som bibringer mesteparten av folket den største mulige grad av selvorientering og selvkontroll», så har vi også oppfylt den eneste «ut-

trykkelige betingelse» for å overbevise folk om at «... det (går) an å la samfundet gå av sig selv.» **Da vil samfunnsstyringen bli overflødig og vi får et samfunn à la familien.**

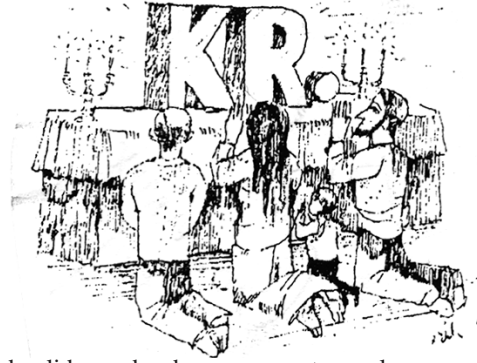
Det er her viktig å legge merke til Brochmanns demokratiske tanke om at massen ikke kan overlate det fulle ansvaret for utviklingen til eliten. Dette gjelder også på skolens område. En avansert innsikt hos eliten er til liten nytte hvis den ikke også blir folkets eie. For samfunnslivet kan ikke forandres gjennom lederens vedtak, med mindre vedtakene har en viss basis i folkementaliteten. Derfor er samfunnsutvikling primært en funksjon av pedagogisk praksis i vid forstand.

Brochmanns syn på barnet betinger alene et helt pedagogisk program hvor age for barnet og tro på barnet blir det naturlige utgangspunkt for arbeidet for å utvikle samlivsformer hvor man ikke bruker tvangs- og voldsmidler. En kan ikke oppnå det gode med det dårlige, intet mål evner å hellige ubrukelige midler. Som Mahatma Gandhi så sa Brochmann: «... vil du ha fred, så må du praktisere fred...»

Siden det å innordne de mellommenneskelige forhold etter selvvirksomhetens lovmessighet er et spørsmål om internalisert kunnskap, så er **kvaliteten av den pedagogiske innflytelse så uhyre avgjørende.**



## Sommertreff i Bergen



«Hele verden lider under den uoverensstemmelse, som der i dag er mellom produksjonens utvikling av det samfunnsystem og det økonomiske system som vi må trekkes med.»

G.E. Bonde

### Kafé Magdalena

Sommertreffet arrangeres på Kafé Magdalena i Kong Oscarsgt. 5. Kafé Magdalena ligger sentralt i Bergen, og gir således gode muligheter for at flere kan nå oss. Middag pr person er bare kr 50.

### Overnatting

Like unna Kafé Magdalena noen få minutters gange ligger Vandrehelmen i Nedre Korskirkealmenning 4. Pris pr overnatting pr person kr 160. Sengetøy kommer i tillegg og koster kr 45. Overnatting i alt kr 205,- pr person. Frokost serveres kl. 7.30–9.30 og koster kr 50,- pr person. Onsdag og torsdag serveres middag kl. 18.00 og fredag kl. 17.00.

### Onsdag 26. juli:

Kl. 15.00: Åpning v/A. Strømme

Kl. 15.15: Foredrag av Steiner-pedagog og forsker Karl Milton Hartveidt. Tema: Østlig og vestlig spiritualitet og tenkemåte.

Kl. 16.30: Livsviktig samfunnsøkonomi og samfunnspsykologi er artistisk påpekt i Bibelens skrifter. Disse samfunnsfaktorene må snarest bli en realitet i samfunnskonstitusjonene før skaperverket kolliderer fullstendig. Foredrag av gårdbruker Oddmund Gullteig.

### Torsdag 27. juli:

Kl. 10.00: «Hvem Jesus var og hva kirken har gjort ham til». Hvem var den virkelige Jesus? Har det kirkelige maktapparat gjennom hundreårene greid å undertrykke kildens kunnskap om ham? Hadde Jesus et helt annet forhold til kvinnene enn det vi har trodd? Er det noe sant i «Da Vinci-koden»? Foredrag av Gunnar Johnstad, I.amanuensis ved NLA.

Kl. 12.30: Besøk Bryggen Museum

Kl. 15.00: Hva er pedagogisk relasjonskompetanse? Fra lydighetskultur til sosialt ansvarlige mennesker. Foredrag av lektor og redaktør Astrid Strømme.

Kl. 16.30: Hva er et desentralisert samfunn? Foredrag av skogsarbeider og forfatter Armand Nyhus.

Kl. 19.30: Liten båttur? Annet?

### Fredag 28. juli:

Kulturdag: Besøk i Brit Godske Bjørklund sin økologiske hage. Vi besøker også et lite glassblåseri i nærheten. Det er også mulig at det lar seg ordne med en vandretur i smau og gater. Sangfremføring?

Kl. 19.00: Kan barn og ungdom i skolen vekkes til å skape nye tenkemåter og ny orientering om en alternativ framtid? Kåseri og kommunikasjonsutveksling v/red. Even Lorch-Falch, Elverum.

### Lørdag 29. juli:

Kl. 10.00: Fra fragmentsøkonomi og globaliseringsøkonomi til Totalitetsøkonomi. Foredrag av tidligere SV-leder, Bjørn Venstad, Elverum.

Kl. 13.00: Psykiatri til å bli gal av! Foredrag av psykolog og forfatter Eva Ramm. Presentasjon av den alternative psykiatribevegelsen? Arbeider med å få en person til å presentere den.

Kl. 14.30: Avslutning

For de som skal overnatte på Vandrerheimen og spise middag på Kafé Magdalena HASTER det med påmelding! Den bør være skriftlig.

PS: Med forbehold om endringer

Astrid Strømme  
Indre Sædal 16  
5098 Berge  
Tlf. 55 59 09 82 (best morgen og kveld)

# Helhetens stigende eller synkende bevissthetsliv er over individets, og bestemmer all skjebne over hele jorden

Hele skapelsesberetningen er en eneste høysang om *skaperverket som et hele*. Og som det gjelder alle jordens skapninger å leve et natur-lydig liv, således skulle dette også gjelde menneskene.

For menneskene ville *natur-bevisstheten* i dag lyde omtrent sånn: «visshet om at vi alle sammen er skapt på samme jord og i samme natur som alle de andre skapninger og alt levende – at vi altså er en del av naturen – med den forskjell fra andre skapninger at de er uten utviklingsmuligheter åndelig, mens menneskene har ubegrensede åndelige utviklingsmuligheter.

Etter det forannevnte skulle således et naturlydig bevissthetsliv være stigende – og de som følger denne linje «vandre mot lyset». Dette er hemmeligheten med alle naturvitenskapens og teknikkens triumfer: At de er natur-lydig og pleier naturbevisst omgang med det naturlige. –

Men hva angår menneskenes viten og vett når det gjelder å leve i samfunn med hverandre – opplever vi det motsatte.

På dette område er det at *naturstridigheten* («– et gjenstridig

folk») skaper skremmende forviklinger i dag – fordi *system-bevisstheten* – som det motsatte av naturbevissthet, og som i Bibelen kalles «overtredelser» og «syndens vei» – for enhver pris og med alle midler vil opprettholde den gammel-jødiske samfunnsform med herskervernes, penge-økonomivens og religionsvesenet (mysteriedyrkelsen) som jorderikets herre.

Derfor opplever vi at vår tids mennesker i alle land, med lederne og vei-lederne i spissen, fremturer som var de ikke hjemmehørende på Guds grønne klode.

Dette er årsaken til at alle styreformer og samfunnsformer mislykkes over hele verden – og at vi opplever krigene i verdensformat.

Det natur-stridige system-bevissthetslivet er *synkende*, fallende – og kalles i Bibelen «veien mot mørket».

Det er altså når den synkende bevissthetsretning er fulgt lenge nok og har gjennomsyret alle nasjoner og folk, at det begynner å knake i samfunnslivet over hele verden. Da er det at nasjonenes ledere i de tre nevnte bevissthetskategorier selv blir

vitne til at «det gode» de vil, det kommer ikke – mens «det onde» de ikke vil, det kommer daglig.

Og hele menneskeheten er vitne til at det naturnære og det naturferne blir tydeligere og tydeligere for alle, som *motsetninger* – slik som *utsiktene til selvutsettelse*, fra de systembevisste som vil redde sine systemer – står mot *utsikten til romferd*, fra de naturbevisste som med sitt forskerarbeide tidligere er blitt velsignet med *naturrikdommer*, *råstoffkilde* og *temmede naturkrefter* til hele menneskehetens forføyning.

Hele Bibelens tale tyder på at profetene har vært helt fortrolig med at *begge slags bevissthets-utviklinger* følger en usvikelig og opphavelig lov-orden, natur-orden. Og begge når klimaks etter en viss «tid».

Vi leser om at ventetiden ofte har falt lang. Det dreier seg jo om tusenvis av år, og generasjonene led meget. Og profetene klager: «Herre, hvor lenge –» er ting vi ikke glemmer, fordi det de ventet på (Frelseren) kom i «tidens fylde».

(fra Logokratiet bnd. 4)

## De barneekulturelle ytringsformene

Hvis du interesserer deg for livet, så forsøk å finne ut hva der bor i min lille pike, og du skal komme sørgelig til kort. Du kan like gjerne forsøke å fly med kjøttmeisen og bekken, så å forsøke å

måle, telle og overveie alt det sprudlende liv, som bor i en slik åtte års pike. BDB

### Av Iver Selmer Olsen

Barns egen kultur synliggjøres, eller manifesteres, i de barneekulturelle ytringsformene. De er mange, og det skal her gis en liten oversikt, selv om det på mange måter er en håpløs oppgave å prøve å dele barneekulturen inn i grupper. For å vandre i barneekulturen er på mange måter som å vandre i en kløvereng der du plutselig finner noe som slett ikke skulle høre hjemme der: en hermetikkbok og en lort, en gammel hatt, en hestehov og et ord uten annen betydning enn på et rent humoristisk eller estetisk plan. For barnas egen kultur lever, den er stadig i bruk og i endring. La oss likevel gjøre et forsøk på å beskrive noen av de viktigste sjangerne:

Barns **munnlige kultur** består blant annet av vitser, gåter og fortellinger, ordspill, rim, regler og ellinger, sanger og parodier. Vi finner også uttryksmåter og sjargong spesielt knyttet til barn. I barns muntlige kultur ser vi i dag en tendens til sjangeroppløsning og sjangeroverskridelse. Gåte og vits nærmer seg hverandre i form, for eksempel. Og i og med at barns tradisjonelle regelleik er på retur, taper ellingene terreng, men kan leve videre som regler uten sin opprinnelige organiseringsfunksjon. Vi finner også en økning av nonsenspreget diktning blant barn, for eksempel gjennom klappeleikene.

Barns muntlige kultur er trolig i vekst, sannsynligvis fordi det er ytringer som kan overleve på tross av de voksnes begrensning av den tid og det rom barn har til rådighet for seg selv. Man kan utveksle et par vitser mens man venter på sin tur i køa foran bukken i den voksenorganiserte barnetrimmen. En annen årsak kan være det generelt økte kravet til muntlig og skriftlig kompetanse i samfunnet. Gjennom den muntlige kulturen får barn lekt med språket og dermed også distansert seg fra det, slik at de kan oppleve språkets symbolkarakter. Dette er viktig for tenkning som sådan, og også for å kunne knekke lese- og skrivekoden.

«Hvis pappa er greve og mamma er grevinne, er jeg grevling da?» (Jente, 6 år).

I sin muntlige overleverte barneekultur får

også barnet ofte navnsatt viktige problemområder. Navnsetting eller språkliggjøring er vesentlig for å kunne oppnå nødvendig distanse og kontroll.

«Hva er det som går og går og aldri kommer hjem fra kino? Olof Palme!»

**De skriftlige ytringsformene** i barneekulturen utgjøres i hovedsak av brev, lapper, minnebøker, «pusur»-bøker og det vi kan kalle «mikro-graffiti». Det siste vil si skriblerier på for eksempel bøker, skolevesker, penal, på huden eller på gipsen når noen har brukket armen. Vi voksne, og særlig pedagogene, har lett for å overse at barn faktisk skriver også utenom det læreren pålegger dem. Bortsett fra minnebøkene er disse barnesjangerne lite undersøkt. Det er synd, for man vil trolig finne en form for skriving her som er vesensforskjellig fra det skolepålagte, en skriftkultur som i langt større grad er preget av det skriftliges magiske bestandighet.

Under betegnelsen **ritualisert bevegelse** kan vi plassere sangleikene, klappeleikene, paradishoppinga, hoppetauet og sist, men ikke minst, strikkhoppinga. Idag er kanskje klappeleikene og strikkhoppinga de viktigste jentekulturelle uttryksformene. Sangleikene står svakere enn før, trolig fordi de tematiserte angsten for ikke å bli gift. Det er neppe det jenter av idag er mest redde for. Men også paradiset og hoppetauet ser ut til å være på retur. Derimot klappes det idag trolig klappeleiker med like stort mangfold som det i 50–60-åra ble danset sangleiker. Innholdet er gjerne preget av en slags engelsklignende nonsensvers.

Men bevegelsen er selvsagt like viktige i klappeleiken som teksten. Barn har, som nevnt, en irriterende sans for det rare.

Blant de mest synlige barneekulturelle aktivitetene er strikkhoppinga. Den har noe over 30 års tradisjon her til lands, og er i stadig utvikling. I dag hører vi at den også har tatt seg opp i rim og regler som vi kjenner fra for eksempel tauhopping. Vi kan både se strikk og klappeleik som et resultat av barns tilpasning til et begrenset fysisk rom. Samtidig er begge aktivitetene meget verdifulle for jentenes utvikling på mange plan.

**Gruppleik eller spill** er en betegnelse vi

kan sette på barns tradisjonelle regelleik, så som gjømme- og fangeleiker, ball eller balllignende aktiviteter og andre slags lag- eller gruppeleiker, samt forskjellige former for spill. Enkelte nordiske forskere mener å kunne påvise klar tilbakegang av slike tradisjonelle leiker. I hovedsak kommer nok det av de strukturelle forhold voksne tilbyr barn idag. Dette er opplagt tragisk, fordi mange av disse leikene er ritualer og fortellinger som har et lærings- og psykologisk utviklingspotensiale som er viktig.

Imidlertid oppstår også nye leiker. Kanskje som en følge av idrettslagenes og mediernes fokus på ball-spill, oppstår en rekke barneskapte leiker med fot- eller håndballen som redskap.

Barn overleverer også seg imellom **magiske forestillinger** som må regnes som en del av barneekulturen. Nesten alle barn har for eksempel en forestilling om at det bringer ulykke «å trække på streken». De tror gjerne at dersom man «gjør sånn og sånn», for eksempel blunker hardt tre ganger, så kan man unngå at noe som opplagt skal skje, vil inntreffe. De har maskotter og kosedyr som gir dem lykke og trygghet. Og de har mange slags spå-om-framtiden-tradisjoner.

I barns egen kultur finner man også **ritualer, seremonier og skøyestreker**. Barn har for eksempel tradisjonsbestemte ritualer for sine slosskamper, når de inngår kjæresteforhold (eller i så fall når de leiker med tanken) eller når de setter igang en gatekrig. Også skøyestreker eller «bølling» mot naboer eller lærere må beskrives som tradisjonsrike aktiviteter.

«Nesten som voksne» kan man kanskje kalle en type barneaktivitet, fordi de nærmest har en glidende overgang til voksenverdens aktiviteter: samlinger (servietter, frimerker, klassebilder, klistermerker ...), lage avis, brette papir, mer eller mindre hemmelige klubber, hemmelige språk, gå med avis, samle brusflasker, passepiker, holde basar. Disse aktivitetene har ofte verdifulle aspekter av kunnskap og sosial læring, ja i et nærmiljø vil noen av dem være med å skape uhyre verdifulle sosiale nettverk. Dessuten er de ofte uttrykk for barns behov «for å gjøre noe», enten fordi de ser den sosiale nytten eller fordi de på denne måten prøver ut sin frihet og evne til å stå på

egne bein. Noen av dem er aktiviteter som fungerer i et felleskap og således knytter barn sammen.

**Sykkelen** og lignende redskap blir ofte undervurdert som barneekultur. Men i bildet av den moderne barneekulturen hører både sykkel, rullebrettet og rulleskøyene, kassettspilleren, data-maskinen og jet-skiene hjemme. Barn tar nye redskaper i bruk med stor nysgjerrighet, og de skaper gjerne sine egne leiker eller virkelighetsformer med disse redskapene. Som vi gjorde det med planker, kvister og kongler. Problemet er at det ikke er så mye tilfeldig å «finne» lenger. Det vet storkapitalen å utnytte.

(Fra heftet «Boksen Går» fra Norsk Kulturråd og Norsk Senter for barneforskning, 1990)

### Mangelen på barns egen kultur kan være en årsak til mobbing

Det er sagt at mangelen på barns egen kultur er årsaken til mobbeproblemer blant barn og unge. Det er nemlig slik at kultur for barn *ikke er barns egen kultur*. I barns egen kultur får barns skaperevner utfolde seg. I deres egen kultur lærer de samspillets regler, gjør erfaringer, og praktiserer «learning by doing». *Learning by doing er et sentralt pedagogisk prinsipp*. Barns egen kultur rommer plass for det originale, spontane og naturlige. I virkeligheten er det derfor slik at formell læring dreper livet i barnet. Formell læring dominerer i skolen og tildels i barnehagen. Mobbing oppstår når barn og unge må skyve til side leken, det spontane, uformelle og personlige. Forøvrig synst det som om barns egen kultur gir like mye læring som skolelæring. Det er sagt at barn bare lærer 10% av det de skal lære i skolen. Og det er vel katastrofalt lite...

Astrid Strømme

# Skolens misforståelse

Av Jan Egil Hafstad, Hamarøy

Skildringer av skolen som autoritær, uforstandig og selvrettfærdig institusjon som i mange tilfelle snarere bryter ned enn å bygge opp, er ikke noe nytt. I vårt eget land har vi «Gift» og «Jonas». Tyskland har sin «Professor Unrat» og danskene «Det Forsømte Foraar» bare for å nevne noen. Trondheims-forfatteren Tove Rattal føyer seg inn i denne litterære tradisjonen. I boka «Misforstått» som nylig er gitt ut på Consensus AS, beskriver hun først sin egen og senere sin sønns skolehistorie. Hun skriver for å advare gjennom å belyse en virkelighet som for mange er ukjent. Og historiene er ganske rystende.

For handlingen er ikke lagt til «gamle dager». For sønnens vedkommende er det 90-tallets Trondheimsskole som danner settingen. Både mor og sønn, som begge er dårlige lesere, opplever skolegang-

en som noe av et mareritt preget av nederlag, stigmatisering, god-dagmann-økseskaft-kommunikasjon, ødelagt selvbilde og forspilte muligheter. Men det er ikke lærerne hun kritiserer. Hun skyter ikke på pianisten. Det er systemets grunnleggende problemforståelse det er noe galt med. Dette gjelder i særdeleshet oppfatningen av lese- og skrivevaner. Den er fortsatt opphengt i Gellsells utviklingsdeterminisme, en forestilling som innebærer at det å bli hengende etter, å ikke klare å ta de krav som forventes oppfylt på et gitt alderstrinn, defineres som tilkorkning, eller enda verre som avvik, anomali, dysfunksjon for ikke å si direkte dumhet. Den aksepterer ikke at kronologi uttrykt i leveår er et uheldig kriterium for utviklingsnivå. Dette psykiske konseptet tar ikke høyde for den variasjon som finnes både når det gjelder forutsetninger for læring fra start av og ulikt utviklingstempo senere. Dessuten vet skolen lite eller ingenting om nederlagets psykologi.

Marsjen gjennom skolen fortøner seg for mange som et felttog der hele bataljonen forventer å trampe i takt. De fleste henger med, men en del sakter akterut. I stedet for å stille spørsmål ved nødvendigheten av en felles fremrykning, oppretter generalene i hovedstaden en slags pedagogisk sanitetstjeneste som i skolesammenheng kalles spesialpedagogikk. Feltlasarettet i form av PPT-kontor og skolebaserte s-team forutsettes å lappe pedagogikkens krigs ofre sammen igjen til ny kamp. Og det er særlig spesialpedagogikken Rattal setter søkelyset mot i forsøket på å forstå sin egen og sønnens vanskeligheter i skolen. Spesialpedagogikken som beskriver seg selv med honnrord som «hjelp» og «støtte», blir etter hennes mening selve bærebjelken i et statspedagogisk system, som selv produserer lærevaner.

Spesialpedagogikken gjør det mulig for maktthaverne å opprettholde et system som er fundamentalt intolerant, diskriminerende og dermed destruktivt for mange elever. Den norske skolens grunnleggende perspektiv er ikke gartneren, slik Rousseau romantisk fremstiller det, men snarere den greske mytologiens Prokrustes' A-4-gjøring av mennesket. På samme måte som Prokrustes barbariske behandling av sine klienter etterlot avhogde bein og lemleste ryggstøyer, utløser skolens, og ikke minst spesialpedagogikkens velmente, «korrigerende» intervensjoner i mange tilfeller mentale forsvarsreaksjoner i form av lærings-sperrer, blokkeringer og nærmest fobiske reaksjoner overfor nye læringsoppgaver og utfordringer.

Spesialundervisning, som i følge Nordlandsforskning nærmest påtvinges elevene, ikke minst i den hensikt å få hull på skolesjefens pengesekk, får karakter av pedagogiske overgrep. Dette gjelder i særdeleshet såkalte dysleksirelaterte tiltak, som i stor grad betyr «mer av det samme» og dermed kan sammenlignes med det å fortsette å trykke på bryteren etter at strømmen er gått. Og det er dysleksi, eller det å «ha tungt for» språk, Rattal skriver om i denne boka. Men dysleksi behøve ikke være noen tragedie, for de aller fleste knapt noe problem, om ikke moralske entreprenører hadde sykkeliggjort denne høyst normale tilstanden. Om skolen og samfunnet for øvrig hadde vurdert famlende lesing og usikker rettskriving som normalt og akseptabelt, så hadde problemet i hovedsak vært ute av verden. Slik er det imidlertid ikke.

Spesialpedagogikken krisemaksimerer ut fra motiver der idealisme og profesjonspolitiske hensyn inngår i en uoversiktlig allianse. Etter Rattals mening må Senter for Leseforskning i Stavanger ta hovedansvaret for tingenes tilstand. Denne institusjonen som representerer et lite industrieventyr i moralsk entreprenørskap, har med kløkt og media-bevissthet manøvrert seg inn i rollen som departementets rådgiver, og dermed som nasjonal premissgiver i lesevanke-spørsmål. Dette har den



oppnådd ved å låne legeviten-skapens forståelsesrammer, dens kvantitative modeller og kryptiske fagspråk, og implisitt dens autoritet, når fenomenet skal beskrives.

For ytterligere å gi virksomheten skinn av vitenskapelighet har Senteret investert tungt i informasjonsteknologisk høykompetanse. Når SLF hevder å kunne avsløre dysleksiens ansikt eller profil med ekstrem nøyaktighet ved hjelp av computerbaserte testbatterier, og samtidig påstår at testskjemaene kan danne grunnlag for skreddersydde tiltak, da har den individual-patologiske tankegangen, som i et halvt århundre har kjennetegnet norsk spesialpedagogikk, fått sitt endelige vitenskapsbaserte fundament.

Men SLFs enyde positivistiske, naturvitenskapelig orienterte reduksjonistiske fokusering av fenomenet, gir et alt for snevert bilde, ja nærmest et vrengebilde av hva det vil si å lese. Dysleksi er ikke primært et spørsmål om teknikk og «om prosessering av fonologisk materiale», like lite som dyslektikerens psyke kan sammenlignes med en mekanisk innretning, der man ved hjelp av feilsøking kan identifisere og reparere den defekte komponenten, og så få hele systemet til å fungere igjen. Å definere dyslektikerens som den som skærer blant de ti prosent dårligste på SLFs egne tester, slik staten anbefaler skolen å forstå fenomenet, er også temmelig ufruktbar. Det finnes ingen vitenskapelig dokumentasjon for at diagnostisk viten kan føre til handlingsviten, i hvert fall så lenge det er snakk om lettere lese- og skrivevaner, og det er det debatten dreier seg om.

I de tilfelle såkalte spesialpedagogiske tiltak lykkes, så skyldes dette snarere lite definerbare faktorer som lærerens karisma og personlighet, kjemien mellom elev og lærer og elevens motivasjon kombinert med gode gamle pedagogiske prinsipper. SLF-dyslektikerens kan ikke bli annet enn et statistisk kunstprodukt, et artefakt som finnes i forskernes hjerter. Han eller hun behøver ikke engang være en spesielt dårlig leser, et forhold som er blitt flere ganger dokumentert i dysleksierstatningssaker.

Dysleksi er, uansett hvilke nevrologiske eller biologiske «signaturer» den måtte etterlate, i praksis «ingen-

ting annet enn frustrasjon og forvirring», sier Rattal. Det er sjelens brennmerker etter skolens og samfunnets tankeløse og tradisjonelt nedverdiggende reaksjoner på «dårlig» lesing og skriving. Det er ikke «noe galt» med et barn som leser eller skriver under gjennomsnittlig. Det er heller ikke «uakseptabelt» å være blant de 10 eller 20% langsomste, eller unøyaktigste, så lenge man får med seg innholdet i det man leser. Og det gjør de aller fleste såkalte dyslektikere, om de tar tida til hjelp og samtidig klarer å frigjøre seg fra de mentale lenkene alle nederlagsopplevelsene har bundet dem fast med. Skilpadda kan, under gunstige betingelser, nå målet like raskt som haren, trass i sin udiskutablet «currasteniske» legning, om vi skulle bruke Æsops billedspråk. Slik sett er skolens forståelse av lærerevaner, og i videre forstand av den «svake» elevens psykologi, egentlig en stor misforståelse.

Ganske unikt er det at Tove Rattal har ervervet seg sin pedagogiske erkjennelse «the hard way», uten pedagogiske forkunnskaper, stort sett uten teoretiske studier og dermed uten de forutinntatte forståelsesrammer som preger de fleste innspill i denne debatten. Og det er svake og forsvarsløse elevens verdighet og integritet som er hennes anliggende. Dette perspektivet, som bude være grunnleggende i all pedagogisk virksomhet, blir skjøvet i bakgrunnen som en følge av kreftenes spill i et dysfungerende skolesystem.

Boka «Misforstått» er en selvbiografi og en subjektiv kasusbeskrivelse, med de styrker og svakheter dette innebærer. Den er en dyslektikers første famlende opptreden på den litterære arenaen. Likevel burde den være en brannfakkel. «Vår framtid og vårt samfunn gjenspeiler seg i de vilkårene barn har i skolen», skriver dr. polit. Per Solvang ved Universitetet i Bergen på bokomslaget. Og for mange barn er skolen neppe noe godt sted å være. Boka «Misforstått» dokumenterer dette på en troverdig og tankevekkende måte.

Tove Rattal: Misforstått  
Consensus AS, Trondheim 1999  
ISBN 82-995113-0-5

(Fra Alt. Samfunn 3/2001)

## Til overmål

«Målet er fotballens orgasme», så ble sagt av en med ordet i sin makt.

Det skåres mål til overmål i fotballspill om dagen. Akkompagnert av skrik og skrål. For mange: Landeplagen.

Det virker som narkotika. Gir kollektiv psykose til alle dem som ei får nok, men helst tar overdose.

Ja, ikke minst på alle dem som daglig går i transe, mens sportens avgud dyrkes frem som midtpunkt i de mange hjem. Og knapt nok lar seg stanse.

Det er kort sagt den lett fatale dilirium-form, sportomortale – som gjør folk delvis fotballgale.

Den savner ikke rus-promille, som er blitt «high» i fotball-dille. Og lever høyt og på stor fot som såkalt fotball-idiot. Dog innerst – går det ille ...

Og selv når mange ikke aner det – får menneskets verdighet rå eselspark på fotballbaner. Brølapers tumleplass, uten bananer.

Når noen kommer i slik fase av akutt fotballdill-ekstase, hvem kan vel da mental-befri folk fra slikt massehysteri?

Svein Otto Hauffen

## Kan vi stole på økonomane?



Det er 40 – 50 økonomar i NRK. Ja, så mange lærde brukar NRK for å fortelje oss om økonomien framover. Dei gjer dette i von om at iallfall nokon av dei seier sant.

I dag 13. mars 2001 tok NRK tv opp dette spørsmålet. Kan det vere å lite på at alle desse økonomane seier sant? Ein av deltakarane, ein professor på BI, Moene heitte han. (Eg veit ikkje.) Denne Moene kunne fortelje tv-dama at det har mykje med psykologi å gjere når desse 50 skal forklare om den økonomiske stoda. Psykologien fører over på eit nytt felt også når det gjeld økonomisk orientering. Ja, dette var nytt i den sosialøkonomiske leiren!

På Universitetet i Oslo, der eg studerte like fram til eksamen i 1939, men vart jaga vekk frå lesesalene fordi tyske tropper marsjerte nedover Karl Johan, hende dette! I året 39 var alle studentane og professorane samla til allmannamøte om

økonomien. Eg var freidig nok til å ha innlegg. Eg tok fram eit døme: Dersom eg skal gå ut av salen vi er i, men på golvet ligg ein gullbarre eller noko slikt som eg støyter meg på og ramlar framover, så reiser eg meg, men legg skulda for fallet på gullbarren, ja då tenkjer eg slik sosialøkonomane gjer i dag. Dette vart for drygt for leiaren for studiet den gongen, professor Wilhelm Keilhaug. Han tok ordet og i tydeleg sinne kalla han det eg sa for kvakksalveri. Dette som eg la fram, måtte ikkje takast alvorleg.

Vel, tenkte eg, psykologien må ikkje kome fram i den økonomiske tenking. Men i dag, ca 60 år etterpå, kom Moene fram med det. Det er den psykologiske forskinga som må fram når symbolet gullet eller pengane gis ibuande, levande liv og vert tillagt den økonomiske verdien framfor varene som trengst til naudturft og næring til alle menneske.

a.r.

## Totalitetsøkonomien

«Totalitetsøkonomien», som bygger på *realøkonomien*, er det middel D.B. anviste for å gjennomføre *dekapitaliseringen*. Hvilket igjen ville føre til opphevelsen av *det mammonistiske samfunn*, som det er evangeliets (logokratiets) mål å avskaffe. Den totalitetsøkonomiske vei er nettopp den som lektor Granzow så riktig beskriver, og som vi alle kjenner så vel.

«Det lønnsomme prisfall» er et middel til å kunne gjennomføre dekapitaliseringen når som helst, når bare de foran nevnte totalitets-

økonomiske prispper er erkjent og akseptert til etterlevelse i det daglige liv. Når vi setter oss nøye inn i metoden, er dette selvinnytsende.

Når vi har stillet spørsmålet: «Hvorfor ikke gjennomføre det lønnsomme prisfall?» så er det nettopp rettet til merkantilistene, som i dag over hele verden praktiserer det *motsatte system*. Idet merkantilistene (og sosialistene og de øvrige politiske partier) alle tror at «lønnsomhet» i ervervslivet bare kan oppnås ved å *heve og høyne* priser og lønninger, når driftsbudsjettet eller inntektsbudsjettet ikke

viser balanse.

Når merkantilistene, kapitalistene, sosialistene osv. ikke vil gå med på å gjennomføre dette prisfall – selv om det for det enkelte menneske er lønnsomt, det er fordi de da vil få *dekapitaliseringen* som resultat, – noe de motarbeider og saboterer med alle midler. – Vår tid vil ha kapitalisme og stigende priser. Når vi skal over til det *dekapitalistiske* samfunn, har vi som et middel (ved siden av de realøkonomiske) å gå «det lønnsomme prisfalls» vei.

G.E.B. (1957)

## Kvinnelige forbilder

Den internasjonale kvinnedagen 8. mars markeres av kvinner over hele verden av ulik etnisk, kulturell, språklig, religiøs og politisk bakgrunn.

Det er også en dag da vi kan gå tilbake i tid og minnes de vanlige kvinner som har vært spesielle forbilder på grunn av sin sterke tro på ting de har ment var viktige og som derfor har skapt historie.

Her i Norge har vi for eksempel Fredrikke Marie Qvam som kjempet for kvinners stemmerett.

Lenger tilbake har vi Maria Magdalena som viste en utrolig styrke i sin tro da Jesus sine apostler var vaklende.

Jeg selv har lest mye om den orientalske kvinnen Tahirih (1817– 1852). Hun skrev fantastisk poesi og var en meget veltalende og kunnskapsrik kvinne som arbeidet og strevet hardt for kvinners frigjøring og likestilling mellom kvinner og menn. Når hun i 1848 tok av seg sitt eget slør i full offentlighet, noe som på

den tiden var helt utenkelig, ble hun arrestert, satt i husarrest og etter hvert henrettet gjennom henging. Like før dette skulle skje sa hun: «Dere kan drepe meg når dere måtte ønske, men dere kan ikke stoppe kvinners frigjøring!

Vi er kommet noen skritt på veien og her i Norge har vi kommet ganske langt, men fortsatt er det mye å gjøre og kanskje spesielt i de land hvor kvinner ennå ikke har frihet til å gi uttrykk for sine meninger, eller hvor de fratas muligheter til utdanning og jobb og hemmes i sosiale aktiviteter. Jeg tror, slik det er blitt sagt, at «menneskehetens lykke vil bli virkeliggjort når kvinner og menn fungerer sammen og gjør like store fremskritt, for den ene utfyller og hjelper den andre.» (Abdu-l-Bahá 1844–1921).

Det er nok ikke bare jeg som bahá'í, men også mange andre med meg som tror at «sosial og politisk fremgang ikke er mulig før kvinner og menn anerkjenner likeverdet og gjør det til virkelighet.»

Rosmarie Minde, Steinkjer

## Da Vinci-koden og rasismens opphav

Av Svein Otto Hauffen

Dan Browns sensasjonsbetente svar på Harry Potter, er kommet i opplag på over 50 millioner. Bokens/filmens hovedbudskap er konspirasjonsteorien om Jesu angivelige ekteskap og farskap med Maria Magdalena. Pluss at deres avkom skal ha formert seg videre. Til mengdens store tilfredshet. – Kort sagt, blodsmystikk og slektsdyrkelse, som i gammeltestamentlig førkristelighet. Stikk motsatt Mesterens forkynelse!

### Jesus Kristus – eller Jesus Josefsen?

Steinkjer-advokaten Odmund Nordgård, omtalte gjerne seg selv slik: – Æ e ateist og materialist og kommunist. Følgelig hadde han ingen sans for Jesu Kristi åndsdimensjon, men bare for det blods/rasemessige aspekt ved ham. Mesteren omtalte han konsekvent som «Jøden Jesus» og «Jesus Josefsen». Dan Browns blodstreligion ville ha vært etter Nordgårds ønske.

Publikumsinteressen sier noe om

godtfolks villighet til å tro det meste, bare det passer deres halvbevisste ønske om å få et gudsamputert Jesus-bilde. Med andre ord: Ønsket om å få Jesus Kristus redusert og tilpasset i deres eget småborgerlige selvbilde.

### Blodsmystikk og rasisme

At noen mennesker ble betraktet som høyerestående enn andre, bare på grunn av genetisk opphav og rasemessig tilknytning, er gammelkjent. Og det er det grunnleggende prinsipp i all rasisme. Lenge før Hitler og hans raseideologier raste hemningsløst ut. «Stor arv det er for mannen, av godt folk vera født». (Men kva med kvinna?). Her som der, er blodsarven det store.

Det er mere enn symbolsk interessant, at hakekorset har sin opprinnelse i samme nasjon som man kunne kalle rasismens fedreland. Landet med det forkastelige kastesystemet. Hvor rasismen bokstavelig talt er satt i system! Med pariakasten nederst og herrefolket øverst. Jesus var av Davids ætt. Konsekvensen av D. Browns blodstreligion, blir at Jesu semittiske ætlinger blir det store. I folkfantasiaen.

At jeg ikke er den eneste som har sett de rasistiske tendensene i D. Browns «blodsevangelium», fremgår av følgende sitat fra Dag Øistein Endsjø's Dagblad-kronikk 6.6.: – Forestillingen om at Jesu etterkommere er så uendelig viktigere enn andre mennesker, kan sees på som en slags liberal Jesus-rasisme med utgangspunkt i hvor vag og snill «Da Vinci-koden» fremstiller Jesu fiktive etterkommere... Verre blir det når man ser nærmere på noen av de historiske skikkelsene som ifølge Da Vinci-religionen stammer fra Jesus. For eks. Merovingerkongene, som middelalderherskere flest, markerte seg med nådeløshet, brutalitet og despotisme.» Kort sagt Hitlers foregangsmenn.

### Bløff

Flere uavhengige forskere og organer som for eks. National Geographic, har gjennomgått D. Browns bøker og kilder, og har påvist at bokens/filmens hovedbudskap m.m. er bløff og humbug.

Dette m.m. er seriøst begrunnet i min artikkel om emnet i S-livs mainnummer.

### Stigende bevissthetsretning eller åndsretning

Joh. 1.52.: «I skal se himmelen åpnet og Guds engler stige opp og ned over menneskesønner». (Allerede i 1. Mos. 28.12 oppdaget Jacob det stigende og synkende bevissthetsliv).

Med *stigende* menes den forskende natur-lydige bevisstheten. Som eksempel kan nevnes *naturvitenskapen* som gir oss pålitelige opplysninger på sitt område – i kjemien, fysikken, elektronikken, kjernefysikken, biologien osv. Ifølge Åp. 6.2. fører denne åndsretningen mot bedre og stadig bedre resultater («– dro med seier til seier»). Buen i hånden skulle symbolisere muligheter til bevissthetlig treffsikkerhet.

### Synkende bevissthetsretning eller åndsretning

Mark. 4.1.: «– de vekket ham og sa til ham: Mester: bryr du deg ikke om at vi går under?»

Med *synkende* menes den villedete system-bevissthet og den naturstridige bevisstheten, som ifølge Åp. 6.4. «– ble gitt å ta freden fra jorden, og at de skulle slakte hverandre –».

Denne åndsretningen er *den herskende makthaver-bevisstheten* som menneskeheten i dag adlyder, og som allerede to ganger i vår tid har tatt freden fra jorden så de slaktet hverandre – forrige gang omkring 10 millioner, siste omkring 40 millioner.

### Den penge-økonomiske bevisstheten,

som også er system-bevisst og naturstridig, og motsatt av samfunnshele – er beskrevet i Åp. 6.6: «– hadde en vekt i sin hånd –». Stemmer ikke det med vår tids «kjøpe billig, og selge dyrt»-bevissthet som hindrer verdens vareoverflod å nå til dem som lider i nød?

## Like gyldig – eller likegyldig?

Hvor mange av oss sløvt forsover, innsikten inn til livets lover – som gir struktur og råder over, vår vaneborgerlige snusfornuft?

Gud har skapt livets lover, som gjelder for oss alle, og selvsagt like gyldige, for vekst – som for å falle.

Saktmodige å være lydige mot livets lover – er Guds-dydg. Om vi blir likegyldige, forsømmer å følge kallet: Et hovmotstegn. Som står for – fallet...

Innbildske gjerne overtrer livslover, som de overser. Hver «bjelke»-blinde overtredet, sitt fall og forfall selv bereder.

Svein Otto Hauffen

## Vårens tone

Vårens tone varlig lyder stemningsfullt ved forårstider, for hørende som tonen tyder.

Hele vårens stemningsfylde toner frem fra Livets kilde. Fra livets Opphav, Fader, Gud. Hver farvetone hører til det vårtonale farvespill. Fremtonende av livets ild.

Vårens tone lyrisk klinger, hvor dens vekster skjønt utspringer. Sangfugler vårhymnen synger.

Småfugler kvitrer allerede, jublende i vårsang-glede! Ingen kunst å bygge rede av slikt overskudd.

Våren toner frem i dagen. I naturen, gjennom hagen. Som en lovsang opp til Gud.

Svein Otto Hauffen

# Stærke kvinner i økonomi

Af Ole Uggerby

Det kræver stærke forskerpersonligheder, når nye synsvinkler og ideer skal optages i den etablerede videnskab. Her er et par eksempler på to kvindelige økonomer, der med helhedstænkning, tværfaglighed, sund fornuft og skarp iagttagelsesevne har påvirket vores forestillinger om global økonomisk udvikling.

Ester Boserup, 1910–1999. Nationaløkonom – skapte opmærksomhed i 60'erne med sine kontroversielle synspunkter om hvilke faktorer, der påvirker landbrugsudviklingen i tredje verdens lande. Der var en udbredt bekymring for at befolknings-tilvæksten på den sydlige halvkugle ville resultere i hungersnød, hvis ikke «de udviklede lande» greb ind. Det synspunkt blev formuleret af Thomas Malthus, at hvis befolkningen vokser hurtigere end landbrugsproduktionen vil det føre til hungersnød, der så på den hårde måde sætter grænsen for befolkningens størrelse. Der var ikke overhovedet tvivl om at introduktion af god moderne teknik var det eneste, der kunne bringe landbrugsproduktionen i vejret også i u-landene. EB's iagttagelser viste blot noget andet. Befolkningsvækst er gavnlig. Det er den, der driver udviklingen. Gamle Malthus har byttet om på årsag og virkning! Gennem studier i Indien og senere ved systematisk gennemgang af feltstudier i FN's landbrugsorganisations hovedbibliotek i Rom så hun hvordan bønderne – selv om de brugte stenaldersmetoder, konstant eksperimenterede og optimerede deres metoder. De frådsede med jorden, hvis der var nok af den. Var der knaphed blev det hele mere avanceret; markerne blev gødet, terrasserede og trækdyr blev taget til hjælp. Hendes påstand og dokumentationen herfor blev præsenteret i 1965 i bogen «The Conditions of Agricultural Growth» – og den blev mødt med skepsis fra etablerede videnskabelige kredse. Siden tog hun et andet kontroversielt emne op. Kvin-

dernes rolle i samfundsøkonomien. Hidtil optrådte kvinderne i ulandene ikke i de officielle økonomiske statistikker – kun som «hjemmearbejdende» eller «uden arbejde». Det stemte ikke med den iagttagelse EB havde gjort i sine feltstudier. Det var kvinderne, der arbejdede mest. Det skrev hun om i 1970 i bogen «Women's Role in Economic Development».

Inge Kaul, tidligere ansvarlig for FN's udviklingsprogram (UNDP) og for den årlige udgivelse «Human Development Report» har fremsat forslag og ideer til at imødekomme de risici, der er forbundet med globaliseringen. I stedet for at «samle op», når skaden er sket foreslår hun at etablere globale finansielle beredskaber. Det vil reducere omkostningerne, stabilisere økonomien og på længere sigt føre til store samfundsmæssige gevinster. De teknologiske fremskridt gør det i dag muligt for mennesket at indføre forsikringslignende metoder – «risk management» så man eliminerer de grænseoverskridende udfordringer, som globaliseringen fører med sig. I dag er det enkeltpersoner og familier, der må bære hovedparten af globaliseringsrisici. Det resulterer i overforsigtighed og at muligheder ikke udnyttes optimalt.

Et andet finansielt verktøj, som Inge Kaul fører frem er det hun kalder «Advanced purchase commitments». Det går ud på at store finansielle virksomheder (lande, internationale organisationer eller fonde) på forhånd giver tilsagn om at aftage et produkt – fx vacciner eller medicin mod sygdomme blandt fattige, der ikke repræsenterer et marked i traditionel forstand. Som situationen er i dag er der problemer, der ikke bliver løst, fordi de ikke kan bringes frem på «markedet». Hvis fx Verdensbanken garanterede at ville aftage et stort antal vacciner mod malaria, så vil det ifølge Inge Kaul fremskynde udviklingen af en malarimedisin med 10 år. Inge Kaul har også det interessante synspunkt, at selv om markedskræfterne overtager større og større dele af det offentlige funktioner og selv om nationalstaternes rolle bliver opløst med globaliseringen, så kan samfundet ikke klare sig uden en statslig overbyg-

ning. Forskning, regulering og hele lovgivningen må fortsat ligge hos staten, ifølge Inge Kaul og kommer dermed på tværs af god neoliberal økonomitænkning, der ser enhver regulering som en uhensigtsmæssig hæmning af de frie markeds kræfter.

Baggrunden for at fremhæve disse forskere er deres evne til at iagttage fænomenerne og se dem i helheder uden at være hæmmet af vedtagne forklaringsmodeller eller teoretiske systemer. Derved når de frem til ny erkendelse og til reelle løsninger på aktuelle problemer. I modsætning til hvad man kunne forvente i videnskabelige miljøer, så er der en udpræget træghed til at se og tænke nyt. Det tager tid og kræver hårdt arbejde at opnå det, der kaldes «et paradigmeskift» – ændringen fx fra «jorden er flad» til «jorden er rund» eller en verdensopfattelse hvor jorden er i centrum til en verdensopfattelse med Solen som omdrejningspunkt osv.

I nutiden står vi midt i et sådant paradigmeskift væk fra et samfund, hvor det økonomiske er bestemmende for udviklingen til en samfundsoptattelse, hvor flere selvstændige og gensidigt afbalancerede funktionsområder virker sammen. Væk fra en lineær konkurrenceøkonomi over til en «cirkulær samarbejdsøkonomi» baseret på natur og menneske som eksterne forudsætninger, der udover at repræsentere en omkostning for økonomien OGSÅ har egenverdi og derfor ikke kan reduceres til varer på et marked.

*Providing Global Public Goods  
Managing Globalization  
(Executive Summary).  
Ed. Inge Kaul m.fl.  
Oxford University Press 2003*

*The New Public Finance.  
Responding to Global Challenges  
(Overview).  
Ed. Inge Kaul m.fl.  
Oxford University Press 2006*

*For yderligere oplysninger –  
kontakt UNDPs nordiske kontor:  
Christine Drud,  
christine.drud@undp.dk*

(Fra Pengevirke 1/2006)

## Økologisk mat

62 prosent kjøper økologisk, og de vil ha mer

Produsentene og dagligvarekjedene må ta mye av skylden for at norske forbrukere har vært trege til å kjøpe økologiske varer. Markedsføringen av økomat har vært for dårlig.

Oppsiktsvekkende nok er det på dette området kundene selv som etterlyser mer reklame, sier Marcelle Askew i konsulentfirmaet Eco Commerce. De står bak forbrukerundersøkelsen «Økobarometeret», som kartlegger interessen for økologiske produkter i Norge.

Svært mange av de spurte sa at butikkene burde vært mye flinkere til å presentere og markedsføre de økologiske varene. Potensialet er enormt, mener Askew. Salget av økologiske varer øker med 15 prosent – selv om markedsføringen er minimal i butikkene og hylleplasseringen ofte er dårlig. Hun opplever at mange dagligvarekjeder og produsenter vegrer seg for å satse økologisk fordi de tror at interessen for økologiske varer ikke er stor nok blant kundene.

(Alt. Samfunn 1/2006)

## Vårt formål

Vårt formål i disse skrifter er altså å bidra til å skape en utvikling innover i oss selv, som står i forhold til den raske utvikling utenfor oss selv. Vi vil søke å utjevne den *skjevhet i veksten*, som består deri at teknikken vokser oss selv over hodet. Vi vil søke en orientering innover i oss selv, så vi kommer på høyde med den nye verden, som vi delvis alle rede lever i. Først da kan vi riktig dra nytte og fordeler av alle de store og gode fremskritt på det tekniske, kjemiske og fysiske område, som karakteriserer vår tid, og som ingen tidligere tider eller kulturepoker noensinne har sett make til.

Verden er utviklingens store verksted, og menneskene er selv materialet i arbeide. Vi skal i disse skrifter se noe av den store indre *evolusjon*, som ytrer seg på den måten, at et gammelt overlevt livsbilde faller sammen og gir plass for et nytt, verdensomskapende livssyn.

## EU truer arbeidsplassene

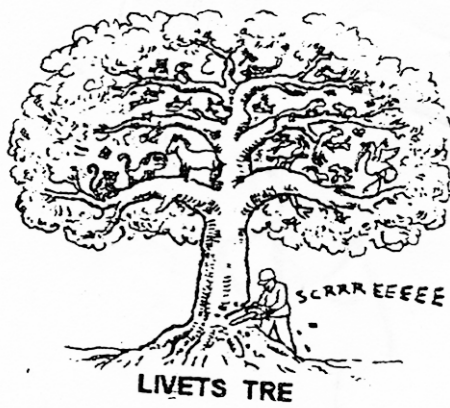
EU og EØS bygger på markedets fire friheter, fri flyt av varer, tjenester, arbeidskraft og kapital. EU-medlemskap vil enda sterkere binde Norge til markedsliberalismen. Som EU-medlem vil den økonomiske politikken i Norge underordnes EUs sentralbank i Frankfurt. Denne styres av byråkrater, og er ikke underlagt demokratisk kontroll. Sentralbanken styres etter mål om lav inflasjon og stramme budsjetter i EUs medlemsland. Arbeiderbevegelsens parole om at «Arbeid til alle er oppgave nr 1» er ikke prioritert i EU. Dette viser seg i statistikken, EUs arbeidsledighet er på hele ni prosent. Tyskland har i dag 5,2 millioner ledige. Dette er det høyeste antallet ledige siden 1933.

Dag Seierstad  
Nei til EU – Skrifiserie 0

## Vi aksepterer ikke fallende priser

Innskrenkning av produksjonen og ødeleggelse av realverdiene for skinnverdiene, pengenes, skyld er naturstridig og livsfjendelig, så ender alle disse misforståtte bestrebelsler med *en verden i kaos, slik som vi idag ser det for våre øyne*. Og treet skal kjennes på fruktene.

Menneskene er fiksert av det gamle merkantile system, som gjelder mere enn menneskenes frigjørelse. Derfor skal det avlegse system bibeholdes og menneskene fortsatt lide. *Ingen vil altså akseptere de fallende priser som er utviklingens mål og innrette seg i overensstemmelse med disse*. Menneskene vil ikke sin egen materielle frigjørelse.



## Vil høyre skogane synge

Eg dregst til naturen,  
vil høyre skogane synge,  
dei små og glisne som er att.

Eg lengtar til sommarlund,  
der skogstjerna blømer  
rundt kvitstamma bjørketre,  
og grana veks grov og stor.

Det er ein kjærleik i meg  
til natur.  
Så trengt den er,  
utarma og ribba  
for si kosmiske sjel.

Dei talar til meg,  
dei små skogane.

– Menneskje,  
kva er det de gjer?  
Vi er livets lover  
her på jorda,  
og vi talar hardt  
til dykk menneskje,  
så de skal høyre.

– I storm og uver seier vi ifrå,  
fordi at du som er menneskje  
skal forstå  
at rovdriфта  
du driv med,  
øydelegg  
den økologiske balanse.

Armand Nyhus

## Er EU et solidaritetsprosjekt?

Det hender at EU fremstilles – og fremstiller seg sjøl – som et solidaritetsprosjekt med fattige mennesker i andre verdensdel. Det er lite som er lenger unna sannheten. Tvert imot er det slik at EU:

– krever å få opprettholde landbruksstøtte og importvern for egne landbruksvarer, noe EU gjennom Det internasjonale valutafondet IMF og Verdensbanken forbyr u-land å ha,

– dumper matvarer som utkonkurrerer fattigbønder på tre kontinenter, men ofte setter inn kraftige straffetiltak (anti-dumpingtiltak) hvis import fra fattige land truer arbeidsplasser i EU,

– opptrer mer proteksjonistisk overfor fattige land enn «verstingene» USA, Japan og Canada – blant annet ved at tollene blir høyere jo mer varene er bearbeidd,

– vil ha en internasjonal investeringsavtale og en avtale om konkurranseregler som gir vestlige storkonsern rettigheter, som nasjonale og lokale myndigheter ikke kan gripe inn mot,

– setter som vilkår for å kjøpe mer mat og klær fra fattige land, at landa skal åpne markedene sine for tjenester,

– vil sikre interessene til storkon-

sern ved å utvide WTO-regelverket om patentrettigheter og andre såkalte «intellektuelle rettigheter»,

– har forsvart patentrettighetene til egne medisinkonsern mot kravet fra fattige land om å skaffe seg billige medisiner når dødelige epidemier truer,

– gjennom direktivet om «patent på liv» gir grønt lys for fortsatt «genrøveri» fordi en patentsøker ikke trenger å oppgi hvor i verden genmaterialet er henta,

– vil ha tilsvarende regler om «patent på liv» inn i regelverket til WTO – noe som møter sterk motstand fra nesten alle verdens u-land,

– gjennom IMF (Det internasjonale valutafondet) og Verdensbanken forlanger at fattige land som kommer i finanskrise, må sette ned tollsatsene sine, kutte subsidier, og avskaffe all valutakontroll slik at profitt på utenlandske investeringer fritt kan tas ut av landet.

Dette er ikke mine påstander. Punktene har i årevis blitt dokumentert av bistands- og solidaritetsorganisasjoner i EU's egne medlemsland. Du vil finne kildene til disse påstandene i heftet etter hvert som jeg behandler de ulike punktene.

Skriftserien 3-2005 Nei til EU

## «Bryt eder nytt land – så ikke blant torner»

### Livs- og trivselsforhold – «samplanting» heile vegen

Av Ivar Løne

«Gå til naturi (mauren) og vert vis», vert det sagt. Alt der vel seg sine beste trivselsforhold, så langt det let seg gjer. Røter strekkjer seg dit det er best næring og plass, same greiner. Fugl og fisk, ja alle slags dyr vel likeeins etter godt/vondt prinsippet. Frøet slær rot der planten er liv laga. Men kva gjer menneski som skal vera så mykje meir? Skapningen som ikkje lever av berre brød, men treng så uendeleg mykje av and og medvit om sine forhold.

Her er det dette med at andre skal avgjera kva som er godt og rett, som gjer alt så vanskeleg. Også det med vane si makt, og all «sutling i bytta» for å få oss til å eta og drikka det mest utrulege. Samstundes står dei mest le-

vande plantar og frukter att urørde. Våren sine gode salar falmar snart, samstundes fløymer det ut på markedet sprøyte og kunstgjødsla plantar. Desse går som «varmt kveitebrød». Dyre som dei er.

Den åndelege føda har fenge den same triste livretten, skremselsstoff fløymer ut over landet, fine ord og tonar forsvinn, same med varme hender og augor. Asfalt omsluttar hus, fuglesong og insektliv vert burte, også i overført tyding på det åndelege plan.

Så vert her kompensert for det tapte med å halda katt, hund og fugl i bur – langt borte frå det liv dei opprinneleg var tiltenkt. Me tek såleis livet av desse og av oss sjølve – den burtkomne «sonen» får ikkje koma heim att...

Men samstundes ligg «landet» der, rikdommane og alt. Att står det å velja rett.



## Hvorfor?

HVORFOR er det en alltid-nærværende strid mellom politiske partier på Stortinget? Er det Norges inntekter eller utgifter de strides om?

DET var de innledende spørsmål fra Aase Brenne i avisen Samfunnsliv, 20.mai. Jeg håper at i hvert fall politikerlauget som helhet (ikke bare de på Stortinget) vil gjøre seg sine refleksjoner over det de i årevis har vært med på. Bevisst eller ubevisst. Resten av artikkelen burde vel gjengis i sin helhet – slik at også den øvrige befolkning får noe å tenke på. Til syvende og sist er det fremmøtte velgere som har plassert politikerne i maktposisjoner – hvorfra de samme politikere og deres sammensvorne maktmennesker - er i ferd med fullstendig å trelbinde resten av borgerne. (At galskapen foregår også i global sammenheng, er til ingen trøst. Tvert imot! Les boken til Per-Aslak Ertresvåg: "Makten bak makten").

ANDERS RYSTE – tidligere redaktør – kom i samme avisutgave med spørsmålet som også i dag er li-

ke aktuelt: "Skal børsane styre verda?" Svaret ga han selv – og gir etter min mening grunn til både refleksjon og diskusjon: "Men enno står det att å kome seg ut or famntaka til Molokguden (staten) og Mam-monguden (pengeguden). Kor lenge vil det enno gå før våre leiande kvinner og menn lærer å bygge ned-att det Babelstårnet av gjeld som dei i si økonon-miske villfaring har bygd opp? PS: Framtida sine børsar bør bli clearingsentralar. DS."

FØR STORTINGSVALGET-2005 kunne man lese en spesiell artikkel i avisen Østlendingen, 7.3.05. Pensjonert advokat Kr. Almås – som i mange år har fulgt det politiske spillet inngå-ende – skrev i klartekst at det Stortinget som velges høsten 2005 vil stå overfor store og vanskelige oppgaver. Han mente også at den årelange oppbygging av byråkratiet tilsier at vi over noen år kvitter oss med 400.000 for mange ansatte i off. sektor.

IKKE så jeg noen kommentarer før valget – heller ikke etter – før nå i våres. Politisk redaktør i Dagsavi-

sen – Arne Strand – kom med sine meninger, 5.mars, da han nærmest slapp "katta ut av sekken" i artikkelen: "Myten om Stortinget". Der uttrykte han det slik: Dagens stortingsrepresentanter utgjør en sosial og politisk overklasse. Politikken er for mange eneste karrierestige og levebrød.

DETTE LEVEBRØDET har medført nettopp de alt for mange off. ansatte, som igjen er et kjennetegn på den lenge omtalte Formynderstat – resultatet av en snikrevolusjon.

DET ANTYDEDE UFØRET må nå analyseres og blottlegges grundig – slik at fornuft kan avløse galskap. Dermed kan retningen korrigeres inn på riktig spor - frihetens spor. Et demokratisk, tidsaktuelt, norsk løsningsforslag etterlyses derfor, nok en gang. Forslaget må imidlertid være basert på Grunnloven og dens intensjoner. Ellers har forslaget liten interesse.

Thorbjørn Andersen. Halden.





## BØKER – BØKER

## Livet i familien

Bok: *Livet i familien*  
Forfatter: Jesper Juul  
Forlag: Pedagogisk Forum  
2005  
Sider: 140  
Anmelder: Astrid Strømme

Boken til Jesper Juul treffer. Den er en perle, for hvem ønsker ikke å få hjelp til å takle familielivet? Det er i tiden å sette på dagsorden alle de vanskelige livsspørsmålene. BDB etterlyste og tok til orde for en ny økonomisk samlivsform og en ny sosial etikk. Jesper Juul har tatt på alvor det siste. Han hevder at *vi ikke har evnet å utvikle oss psykologisk og sosialt i samme tempo som verden har utviklet seg*. Her er han på linje med BDB.

Jesper Juul presterer fire verdier i boken. De er grunnleggende og transkulturelle i alle menneskelige relasjoner. *For det første snakker Juul om likeverd*. Likeverd går på at alle mennesker sine meninger, følelser og tanker kommer til uttrykk uansett kjønn, alder eller funksjonshemming. *For det andre dreier det seg om vår integritet, om å definere våre fysiske og psykiske behov*. Vi lever i et konstant og livslangt spenningsfelt mellom integritet og samarbeid. Innenfor visse rammer må vi bevare oss selv, og vi må kunne tilpasse oss, og etterligne mennesker som betyr mest for oss i vårt personlige univers.

*For det tredje dreier det seg om autensitet*. Autensitet dreier seg om ekthet, Juul sier at *kravet om autensitet i familiære relasjoner betegner et kvantesprang som i løpet av de siste 20 årene har satt mange voksne i sjakk matt*.

For det fjerde dreier det seg om ansvarlighet. Ansvar og ansvarlighet har i generasjoner vært en av familiens viktigste verdier. Men i vår fostring av barn og unge har vi ikke utviklet det personlige ansvar. Hovedvekten i fostring har vært det sosiale ansvar. Vi har lagt vekt på:

- mennesker
- de avtalene vi inngår

## På foredrag i studentsamfunnet!

De såkalte frie sosialister arrangerer i mai måned et foredrag om klimatrusselen og kapitalismen. Foredragsholderne presenterte fakta om klimatrusselen. Hvor står forskere? Er de fortsatt enige om at temperaturen på jorden stiger? Ja, det er de. Helt enige. I løpet av årene som kommer, regner forskerne med en temperaturstigning på 1–6°C. Ingen av studentene tvilte eller kom med motforestillinger.

Forestillingene som de hadde

– barnas trivsel og oppdragelse

BDB etterlyste det personlige ansvaret. Det fant han ikke hos menneskene i sin samtid. Forklaringen har Jesper Juul satt på dagsorden. Vi har ikke lagt vekt på å utvikle det personlige, originale og autentiske. Vi har trodd at «store, sterke personligheter» var en fare for fellesskapet. Men det er de ikke. Kliniske erfaringer fra det terapeutiske arbeidet med mennesker viser at *en sunt utviklet personlighet er en gevinst for fellesskapet*.

Det er altså først i våre dager at tiden er moden for en allsidig utvikling av personligheten.

Patriarkatet rommet ikke denne muligheten. Der gjaldt lydigheten og innordningen. Familiemønstrene bygget på følgende rangordning:

- far øverst
- så mor
- så barna

Denne ordningen avspeilet tydelig maktfordelingen i samfunnet, men som i samfunnet for øvrig dreide det seg ikke bare om makt, men også om omsorg. Mannen var også forsørger (penger og makt går gjerne hånd i hånd), mens den fysiske og psykiske omsorgen for barna og hele familien var innebygd i kvinne- og morsrollen. Etter hvert fikk kvinnene utdanning, arbeid og inntekt, og da begynte de å kreve makt og fordeling av omsorgsfunksjonene.

Boken til Jesper Juul er utmerket, lettlest og fanger opp en målestokk, som består av et sett verdier som skaper sunne psykiske og sosiale forhold i alle slags mellommenneskelige samspill. Slik jeg ser det dreier dette seg om å tilegne seg en sosial kompetanse, som går i favør av BDBs sosialitetsbegrep.

Henrik Langeland i Aftenposten har sagt om boken: «... jeg lurer faktisk på om man ikke rett og slett blir et bedre menneske av å lese boken». Det sier jeg meg enig i! Les den!

(Bondebladet 6/4 2006)

Astrid Strømme

## ØKOBIDRAG – ØKOBIDRAG

## Bøndene energivinnere i USA

Bondebladet 6. april 2006  
Av Linda Sunde

Oljeselskapene vil miste makta si, og bøndene vil bli de nye vinnerne i det nye energisamfunnet, hevder USAs energidepartement.

Visjonene for hvordan bioenergi skal erstatte olje i kommersiell skala, begynner nå å ta form i USA, skriver den svenske landbruksavisa ATL.

I tillegg til store selskaper som foredler biomassen, skal mange småskala kraftverk bygges. Ifølge det amerikanske energidepartementet DOE er landbruket og bygdene i sentrum for denne forvandlingen.

## Økt inntekt

Det kommer til å føre til to gjennomgripende forandringer, mener DOE.

For det første kommer makten over verdens energiresurser til å spres fra en håndfull multinasjonale selskaper til svært mange små foretak rundt om på bygdene. For det andre kommer bøndenes inntekter til å stige.

De tyngste grunnene for å ha mange små energiproducenter, er at transportkostnadene holdes nede, og at tapet i el-nettet blir minimalt.

## Bygd opp rundt bensin

I dag importerer USA 60 prosent av oljebehovet sitt, noe som gjør landet svært avhengig av en håndfull land i Midt-Østen. Med etanolsatsingen har kampen for å løse dette forholdet fått høyeste prioritet.

Men spørsmålet er om USA reker å omstille energisektoren sin før fella slår igjen, skriver ATL.

Landets infrastruktur er fullstendig oppbygd rundt biler og billig bensin. USA konsumerer en fjerdedel av verdens oljeproduksjon – til tross for at landet bare har tre prosent av jordens befolkning.

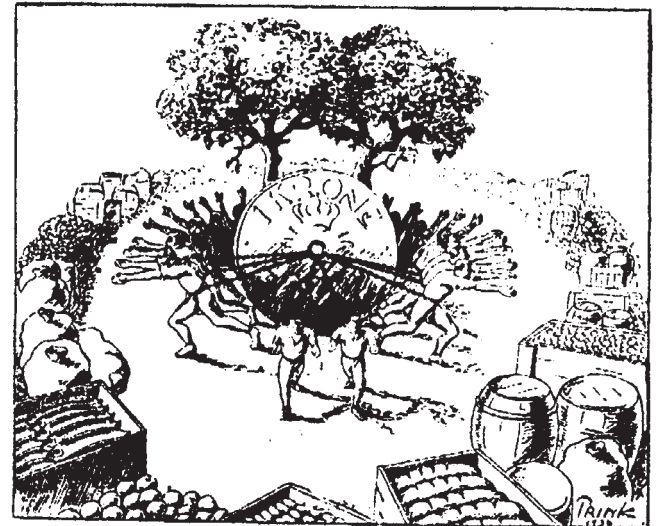
På den andre siden vokser den fornybare energien eksplosjonsartet i USA nå. Både vindkraft og etanolproduksjon øker med 30 til 40 prosent per år.

## Vil dekke en fjerdedel

Men tross storsatsingen fram til år 2025, kommer etanolen bare til å dekke en fjerdedel av dagens forbruk. Forskerne har ikke noe svar på hvordan de resterende tre fjerdedelene skal dekkes.

## Den mentale krise

I en verden som flyter over av realverdier er menneskene ennå lenket til sin egen ukontrollerte fantasi om de fiktive verdier (tallmassene). Selv enkelte stortingsrepresentanter gir tapt når de oppfordres til å forsøke å tenke over om de ikke hittil har forvekslet realvirkelighet med fantasiens skinnvirkelighet. Men så enkelt er det å forstå at en 15 års skoleelev ikke ville ha de minste vanskeligheter i så måte. År om annet fortsetter våre autoriteter med å leke seg med tallmassen og fiktivverdien, og innbiller seg at disse tallmasser yngler, slik som poteten gjør. Og krisene kommer i bølger etter hvert, fordi tallmassene øker ukontrollert. Når det norske folk våkner og ser hvordan årsaken til krisen må søkes i at våre «veiledere» ikke har evne til å «kontrollere» sin fantasi, vil vi ha nådd et viktig mål.



## Mediekonstruert skinnvirkelighet

Svein Otto Hauffen

I tv-programmet «Brød og sirkus» hørtes flere treffende og originale bemerkninger. Nina Karin Monsen kritiserte bl.a. det hun kaller «den medieproduserte sorg». Med andre ord den medialt spekulative, sensasjonsopphause, upersonlige «kollektive sorg» og «kunstige sorg», som hun kaller dette tidsfenomen. Med særlig henblikk på mediebølgene i tsunamisens kjølvann. Og reaktualisert bl.a. ved pavens bortgang. Nevnte som produseres ved mediens kyniske spill med folks følelser, og deres mentalt manipulerende «medie-pornografi». Monsen sa videre: «Mediene regisserer den moderne bevissthet» og tilføyet: «Å fremkalle nasjonal sorg av slik di-

menasjon som her ble gjort, er noe som minner mer om krigstilstand enn om en hjelpetilstand».

## B. Dybwad Brochmanns syn

Dette minner meg om BDBs forutseende advarsler, og viktige råd om observant oppmerksomhet og våken identifikasjon innad og utad. Av våre egne – såvelsom av mediens og politikeres, mentale manipulasjoner. Som ubevisst forfører inn i livsløgn, selvedrag og statshedenskap m.m. – og gir sten for brød, og stadig mere antikulturell «åndelig griseføde» (BDB).

## Mindre brød og mere sirkus

Blant deltagerne i programmet var Dagbladets kulturredaktør Hege

Duckert, som med besindige ord bevirket formidlende moderasjon i debatten. Det kom godt med, især i siste del.

De mest markante innslag kom ved Tor Erling Staff. Skarpt kritiserte han alle ensrettede og tankeløse kollektiver, og maktdominerende flertallsgrupperinger. BDB ville ha gledet seg over dette utspill. – I den polariserende debattsituasjon, ble ransgrupperingers maktvelde, kontroversielt fremskutt mot politimakt. Staff fremhevet det forkastelige i om (selv) «politiet fikk makta».

N.K. Monsen brukte moderende common sense, og fremholdt bl.a. at selvfølgelig burde alle forbrytelser oppklares. Stilltende samtykket visstnok alle i dette.

Pengevirke 1 2006:

# Kretsløpsøkonomi – Ny økonomi for bærekraftig utvikling

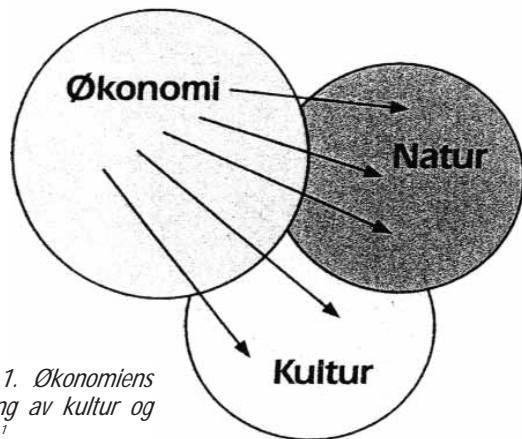
Av Ove Jakobsen

## Behov for grunnleggende endringer

Det er i dag en spirende erkjennelse innenfor både forskning og praksis at målsetningen om bærekraftig utvikling ikke lar seg innfri innenfor rammene av etablerte økonomiske teorier og modeller. I stedet for å diskutere om det er lønnsomt å innarbeide miljø- og samfunnsansvar i bedriftenes forretningsplaner er det derfor mer relevant å bruke tid og krefter på å utvikle en økonomi som er i stand til å håndtere denne tilsynelatende konflikten på en konstruktiv måte.

At økonomisk vekst i et historisk perspektiv har vært viktig for å heve levestandarden i vår del av verden kan ikke trekkes i tvil. Om fortsatt økonomisk vekst i de rike landene vil bidra til å gjøre samfunnet stadig bedre er mer tvilsomt. De negative miljøeffektene av veksten har etter hvert blitt mer synlige, både lokalt, regionalt og globalt. Ut fra en rettferdighetsbetraktning er det opplagt at de fattige landene må ha en økonomisk utvikling som leder mot et akseptabelt velferdsnivå. For å unngå økt totalbelastning på økosystemene er det dermed sikkert at vi må redusere belastningen på naturen i vår del av verden. Denne nye situasjonen gir oss unike muligheter til å utvikle en økonomi som har fokus rettet mot livskvalitet og bærekraftig utvikling innenfor både miljø og samfunn.

En viktig konsekvens av å endre fokus fra velferd til livskvalitet er at vi må ta hensyn til mange verdier på samme tid. Mens velferd tradisjonelt blir målt gjennom BNP, krever livskvalitet et mangfold av verdier og variabler. En konsekvens av at markedsøkonomien bare er i stand til å håndtere verdier som kan regnes om i penger er at de delene av naturen eller kulturen som ikke kan omsettes på et marked ikke blir tatt med i vurderingene. Når vi samtidig registrerer at økonomiens kalkyler og retorikk blir introdusert på stadig nye områder av samfunnslivet, for eksempel helsevesen og høyere utdanning, er det fare for at velferdsøkningen bidrar til å erobre stadig større deler av rommet for livskvalitet. Økonomiens økende dominans kan illustreres på følgende måte (fig. 1).

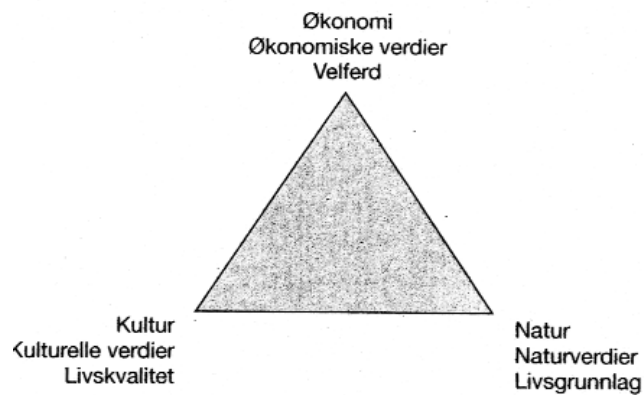


Figur 1. Økonomiens erobring av kultur og natur.<sup>1</sup>

## Kretsløpsøkonomi

For å bidra til økt livskvalitet og bærekraftig utvikling er det nødvendig å ta utgangspunkt i erkjennelsen av at økonomisk virksomhet står i et dynamisk samspill med både naturen og kulturen. På samme måte som økonomisk virksomhet er avhengig av energi og materie hentet fra naturen er økonomien også avhengig av kulturressurser i form av kunnskap og verdier. Kunnskap er viktig for å identifisere, analysere og finne frem til løsninger på ulike utfordringer. For å prioritere mellom aktuelle handlingsalternativer holder det imidlertid ikke med informasjon, der er i tillegg nødvendig å etablere et verdifundament som alternativene kan vurderes opp mot.

Av fig. 2 fremgår det at «det gode liv» i «det gode samfunn» bygger på et harmonisk samspill mellom en bærekraftig natur (nødvendig forutsetning for alle livsformer), en bærekraftig økonomi (nødvendig forutsetning for velferd) og en bærekraftig kultur (nødvendig forutsetning for livskvalitet). Dersom en av sektorene vokser slik at den fortrenger de andre, oppstår det problemer. I vår del av verden er det økonomisk sektor som har erobret og underlagt seg store deler av naturen og kulturen. Situasjonen ville ikke vært bedre dersom en dominerende kultur hadde kjørt over og dominert verdier innenfor økonomi og na-



Figur 2. Bærekraftig utvikling i tre dimensjoner

tur. På tilsvarende måte ville heller ikke et system der naturen systematisk ble prioritert foran kulturelle og økonomiske verdier bidra til høy livskvalitet. Målsetningen er med andre ord å finne frem til løsninger som åpner for en balansert utvikling. I vår situasjon innebærer det at vi må bevege oss fra økonomiens en-dimensjonale verdiforståelse til et system som åpner for verdidualisme.

Økonomiens fokusering på effektivitet og lønnsomhet gjør at spørsmål knyttet til rettferdig fordeling av ressurser og forbruksgoder kommer i bakgrunnen. For å utvikle humanistiske verdier er det behov for livskraftig kultur basert på åpen dialog mellom frie mennesker. Vi ser i dag en økende tendens til at forbrukerne overskrider prismekanismens jernlov når de for eksempel ved valg mellom ulike kaffemerker foretrekker produkter som bidrar til «rettferdig handel» mellom fattige og rike land. Tilsvarende er det mange som velger økologiske (og biodynamiske) grønnsaker fordi dyrkningsmetodene er i harmoni med naturens egne kretsløp, selv om de koster mer enn de konvensjonelle alternativene. Det vil si at økonomisk lønnsomhet i økende grad ses i sammenheng med et økende ansvar for naturen og kulturen.

## Rammebetingelsene for økonomisk virksomhet

Ved å etablere arenaer for integrert dialogbasert samspill mellom representanter for økonomi og natur, øker mulighetene for positive synergieffekter. På samme måte er det mulig å oppnå positive virkninger av samspillet mellom økonomi og

kultur gjennom utvikling av dialogbaserte nettverk. Det vil si at markedsøkonomiens grunnleggende idé om at konkurransen mellom atomiserte aktører sikrer de beste løsningene står for fall. Gjennom systematisk refleksjon over hvilke verdier og normer som bør ligge til grunn for samspillet gis det rom for prioriteringer og beslutninger som overskrider rene nyttekalkyler (fig. 3). Økt bevissthet omkring normative spørsmål utgjør en viktig forutsetning for at den enkelte aktør skal opptre ansvarlig overfor miljø og samfunn. Det er med andre ord ikke nok med økt informasjon. Gjennom en demokratisk politisk prosess vil den økte bevisstheten omkring etiske problemstillinger litt etter litt nedfelle seg i samfunnets lover og regler. På denne måten vil en livskraftig kultur bidra til at erfaringene fra økonomisk praksis i neste omgang videreutvikler de normative rammebetingelsene for økonomisk virksomhet.

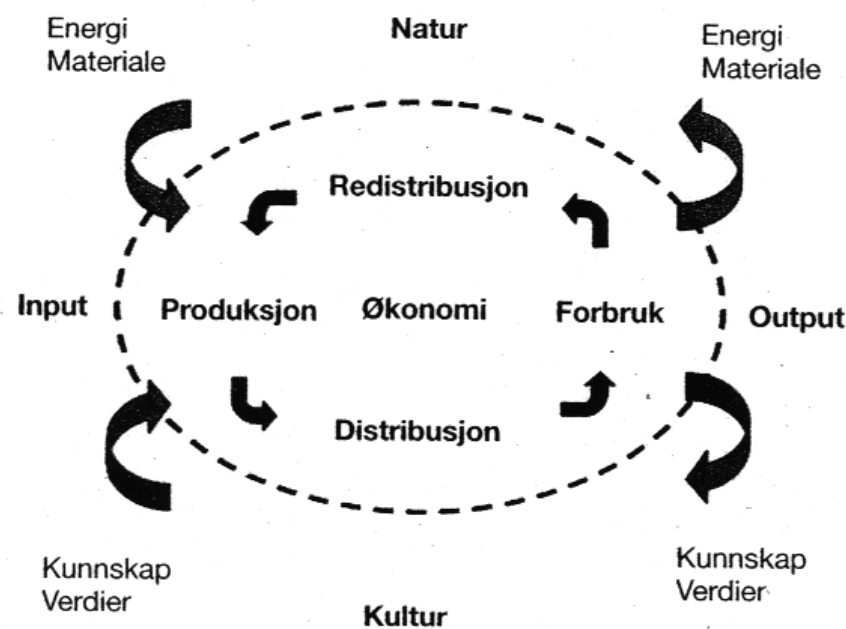
For å legge til rette for og organisere dialogen mellom forskjellige interessentgrupper er det nødvendig å supplere, eller i noen tilfeller å erstatte konkurransemarkedet med en kommunikativ arena. Det vil si at det må etableres møtesteder (fysiske eller virtuelle) der representanter for økonomi (for eksempel produsenter, distributører, forbrukere og redistributører), natur (for eksempel interesseorganisasjoner, myndigheter og kirken) og kultur (for eksempel politikere, universiteter og kulturinstitusjoner) kan utveksle erfaringer og diskutere ulike løsninger og verdiprioriteringer.

For å fremme kreative og balanserte løsninger er det både naturlig og hensiktsmessig at kommunene tar initiativ til å etablere og drive forskjellige dialogbaserte nettverk. I Norge har ideen om «den samfunnsaktive kommunen» ført til økt interesse for samarbeid og helhetstenkning i utviklingen av lokalsamfunnene (2). Et annet eksempel på at etablering av kommunikative arenaer har bidratt til å fremme helhetlige og integrerte tiltak er gjenvinningsbransjens fokus på kretsløpsløsninger og samarbeid. Cultura Bank er et tredje eksempel på at kommunikative møteplasser blir etablert for å stimulere aktørens ansvar overfor miljø og samfunn.

## Avslutning

Selv om det er mulig å løse noen av miljø- og samfunnsutfordringene i dagens samfunn innenfor rammene av «main stream» økonomi, har jeg argumentert for at de mest grunnleggende og på lang sikt mest alvorlige utfordringene krever en «ny økonomi». Kretsløpsøkonomien viser hvordan økonomisk virksomhet kan utvikles innenfor en helhetlig dynamisk kontekst preget av kommunikativt samspill mellom økonomiske, økologiske og sosiale systemer. Endringene er mest grunnleggende langs følgende dimensjoner:

- Fra lineære til sirkulære verdikjeder
- Fra verdimonisme til verdidualisme
- Fra konkurranse til samarbeid



Figur 2. Kretsløpsøkonomi.

1) Ingebrigtsen, Stig og Jakobsen, Ove (2004) «Økonomi, natur og kultur – Ny økonomi på filosofisk grunnlag», Oslo, Abstrakt forlag

2) Flere eksempler er omtalt i boken; Ingebrigtsen, Stig og Jakobsen, Ove (2006) «Økonomi, natur og kultur – Praktiske eksempler», Oslo, Abstrakt forlag.

Ove Jakobsen, Bodø. F. 1952. Dr. Oecon. med speciale i økologisk økonomi og etikk. Førsteamanuensis ved Handelshøgskolen i Bodø. Oplægsholder på Merkurs generalforsamling 2006.

(Pengevirke 1, 2006)



Pengekomfort



Menneskekomfort

# Kapitalisme på bristepunktet

Det typiske ved vår tids økonomiske system er at pengene gis verdi i seg selv. Pengene benyttes ikke bare som verdimåler og byttmiddel, men også som salgsvare som skal skaffe deg fortjeneste og profitt, hvilket er mulig gjort ved rentesystemet og diskontopolitikken. På det vis finnes der millioner av mennesker som «lever av penger». Man låner sine penger ut mot høyere eller lavere rente for private låntagere eller fra banker, og på den måte «tjener» man på sine penger, og «lever av dem». Man kan også plassere sine penger i forretningsforetagender av forskjellig art, eller i mer eller mindre industrielle bedrifter, en taltalende side ved dette produktive økonomisystem som vi altså kaller det kapitalistiske. De industrielle bedrifter skaper nemlig ved sin produksjon reelle verdier til direkte nytte for menneskene, og hvis kjøp og salg skaffer dem profitt og «fortjeneste» som menneskene får av sine «investerte» kapitaler. Men dette er avhengig av at produksjonen kan selges, eller m.a.o. at der er «marked» for avsetning av produksjonen. Teoretisk høres dette så enkelt og selvfølgelig ut for vanemennesket. Men det er her at vanskelighetene i de halvhundre siste år har meldt seg.

Så lenge produksjonen var begrenset, fungerte systemet. Men etter hvert ble produksjonsapparatet større og større med tilsvarende veldig økning av produksjonen, vi

fikk «overflodsproduksjon», fordi markedene ikke var store nok, produksjonen var større enn konsumet eller behovet, og dermed sprakk systemet og forårsaket kortslutning. I en menneskealder har vi opplevd to enorme verdenskriger, hvis dypereliggende årsak hovedsakelig var at produksjonen og produksjonsapparatet var altfor stort, hvorfor der måtte en enorm krig med dens voldige ødeleggelser til for å destruere den enorme vareoverflod og igjen skaffe pengemennene, kapitalistene, profitt og fortjeneste.

To ganger har vi opplevd i en generasjon slike verdensomspennende «kriser», noe som vi burde lært noe av, så ligende økonomiske sammenbrudd kunne unngås i fremtiden. Men dette er dessverre ikke skjedd. Menneskene har fortsatt som før med å investere økede «kapitaler» i nye industrielle bedrifter – som om intet var, og som de manifesterte krigsårsaker ikke eksisterte. Og med det resultat at i dag er verdens produksjonsapparat større enn noensinne før, og det mangedobbelte av hva der er behov og marked for.

Dette gjelder alle europeiske industriland, hvor forholdene er klart synlige for alle som vil se. Men for de mer svaksynte har vi manifestert forholdene i en nesten grotesk målestokk, så selv de blinde må «se» og forstå.

## Kvinnene fant graven tom. Var det åndelig tom den var?

Noe å tenke på:

- Maria og Maria Magdalena fant graven tom ...
- Henrik Ibsen mente at det var kvinnene som skulle løse menneskespørsmålet ...
- Bente Müller sier at det er den kvinnelige følsomheten mot det materialistiske verdensbilde som skal skape det nye ...
- B.D.B sa at kvinnene var det psykiske bindeleddet i samfunnet ...
- Erving Laszo presenterer et nytt vitenskapsyn som bygger på det psykiske i oss. Og det må være det kvinnelige i oss ...

Konklusjon:

Da Vinci-kodens essens om at Sofie (visdommen, det indre liv) nå skal forenes og befrukte det maskuline (kunnskapen, det ytre liv) er det faktisk mulig å tro på.

Astrid Strømme

Stavanger Aftenblad/  
Bergens Tidende:

## Da Vinci-koden

Dan Brown er ikke alene om å innkassere gevinst på hans luftige konspirasjonsteorier.

Anette Ronæss Hansen

Dan Browns hjemmeside teller dager, timer, minutter og sekunder til filmpremieren på «Da Vinci-koden». Når du leser dette, er det omtrent 40 dager igjen til Tom Hanks som Robert Langdon raser rundt i Paris og London på jakt etter den hellige gral. Godt hjulpet av Browns frimodige tolkning av koder og symboler i Leonardo Da Vincis mesterverk Mona Lisa og Nattverden.

Media, forlag og Columbia Pictures har banet vei for premieren i lang tid. Rettssaken mellom forfatterne av «Holy Blood, Holy Grail» og Dan Browns forlag har også vært beiligg oppmerksomhet.

I USA forbereder det kristne forlaget Tyndale en kampanje mot vilmen i mer enn 2300 kristne bokhandlere. Kampanjen har fått navnet «Da Vinci Didn't Convince Me». Erwin Lutzer, prest fra Chicago og bidragsyter i kampanjen, kaller filmen en tsunami, og boken den største trusselen mot kristendommen.

Presten er ikke den eneste som mener kraftig om Browns lettvinde omgang med fakta og fiksjon. Forskere og kristne, katolikker og protestanter har skrevet bøker og artikler for å imtege alle feilene i boka. Browns freidige innledning om at alle kunstverk, all arkitektur, dokumenter etc. er hentet fra virkeligheten, har vært som en rød klut for alle som vet bedre.

– Folk har latt seg fortrylle av materialet han har lagt fram. Jeg som kjenner deler av faghistorien, så med letthet mange feil og konstruksjoner, sier religionsviter, Anne K. Kalvig ved Universitetet i Stavanger.

Men all viraken rundt Dan Browns etterrettelighet har bare gitt salget av bøkene hans et ekstra puff. Folk vil lese og dømme selv.

Boka fra 2003 er først og fremst en historie om suksess. Dan Browns bok kom til rett tid og på rett sted. Verden ventet på en sånn bok. At den ikke er dyper enn en såpeopera og ikke har stort mer sannhetsgehalt enn X-files, spiller liten rolle.

Da Vinci-koden har vært en gullgrube for bokbransjen. Boka har vært for voksenlitteraturen det Harry Potter har vært for ungdomslitteraturen. Verden over er det solgt rundt 40 millioner eksemplarer av boka som er oversatt til 44 språk.

I Norge er opplaget på 360.000. Det vesle forlaget Bazar med 13 ansatte skjøt gullfuglen da de kjøpte rettighetene til Browns bøker. I 2002 var forlagets omsetning på 1,9 millioner kroner. I fjor var den på 51,7 millioner.

«Da Vinci-koden» har ryddet veien for et helt kobbelt av andre bøker.

Det er de bøkene som handler om å nagle Brown for alle blunderne og lettvinde teorier han kommer med.

Med titler som «The Da Vinci Hoax: Exposing the Errors in the Da Vinci Code», «Kodens hemmelighet» eller «Da Vinci-dekodet».

Så er det romanene som har liknende tema eller handling. Blant dem er Tom Egelands bok «Sirkelens ende» som kom ut i 2001, to år før Da Vinci. Der er helten en albino, og jakten handler om et skrin som skal inneholde hemmeligheten om Jesus. Den før nevnte «Holy Blood, Holy Grail» av Michael Baigent, Richard Leigh og Henry Lincoln har også havnet på bestselgerlistene med et opplag i Norge på 58.000 takket være boken de mener er et plagiat.

Browns egne bøker, som kom ut før «Da Vinci-koden», har også fått solid drahjelp. «Engler og demoner», «Den digitale festning» og «Iskaldt bedrag» med et samlet opplag på 265.000 ble ikke oversatt til norsk før Da Vinci hadde ryddet vei.

Dessuten har Browns bok gitt en økt interesse for tidlige kristne skrifter som aldri kom med i Bibelen, blant annet Maria Magdalenas evangelium som er datert til omtrent år 100.

Reiselivsnæringen gnir seg også i hendene. I Paris og London arrangerer blant andre British Tours guidede Da Vinci-turer. De lokker med turer i Robert Langdons og Sophie Neveus fotspor. Dermed er Browns bok nesten blitt en reisebok, eller guide, til blant annet Louvre og kirken Saint Sulpice i Paris og Westminster Abbey i London.

I 2005 satte kunstmuseet Louvre ny besøksrekord med 7,3 millioner besøkende. Eierne av Chateau de Villette, slottet der Langdon og Neveu søker tilflukt i Paris, tjener 55 euro per person på en to timers Da Vinci-rundtur. Og selv om Brown har snublet i mer enn fortauskantene, økte togtrafikken mellom London og Paris i fjor med 15 prosent. Alt dette får «Da Vinci-koden» æren for.

Browns konspirasjoner og heseblesende spenningsorgie har fortryllet lesere over hele verden. I tillegg til å være en mester i å holde leseren på tå hev, vet han hvilken temaer som selger. Å angripe maktinstitusjoner, søke åndelighet utenfor de etablerte religionene og gi oppreisning til kvinnelig åndelighet slår an.

– Dan Brown har benyttet seg av lengselen etter et oppdatert gudsbilde. Mange har savnet det kvinnelige hellige. Men det som kunne blitt en gjenoppdagelse av det guddommelige feminine faller helt gjennom når Browns poeng er at kvinnens religiøse verdi bare handler om at vi har en livmor, sier Kalvig.

På tross av bokens mange svakheter, mener Kalvig boken gir noe å glede seg over.

– «Da Vinci-koden» viser at det finnes alternative historier å fortelle om vår religion og kultur. Den viser at det finnes en rikdom i vår fjerne og nære historie. Jeg tror det er derfor så mange elsker boka.

De kommer antakelig til å elske filmen også.

# Siste nytt om da Vinci-koden

Av Svein Otto Hauffen

19. mai – verdenspremiere for filmen da Vinci-koden - sakrileg, som bygger på Dan Browns bestselger. En underholdningsfilm med en mystifiserende røverhistorie. Hvor forventningene er skyhøye blir noen himmelfalne. «Fiasco da Vinci» lød overskriften på Johannes Brandt-zægs filmkritikk i Trønder-Avisa.

Dan Brown, denne thriller-litteraturens svar på McDonald, kan dette med å anrette «litterær» fast-food for folk flest. Så det går unna som varmt hvetebrød. Og stimulerer den ukontrollerte fantasi og ønsketenkning til selvbehagelig uforanderlighet.

Bokens/filmens hovedbudskap – konspirasjonsteorien om Jesu angivelige ekteskap og farskap med Ma-

ria Magdalena. Pluss at deres avkom skal ha formert seg videre. Altså, blodsmystikk og slektsdyrkelse. Stikk motsatt Mesterens forkynnelse! Filmens handling er appetittvekkende anrettet. Tar man budskapet for god fisk, blir man tatt ved nesen. Det har en mistenkelig bismak og lukten av bedervet vare, kan selv ikke effekt-krydder fordrive. Det samme gjelder osen fra boksidene. For den som har utviklet behør for sannhet og teft for humbug.

## Urent mel

At kirken ikke har bare rent mel i posen er ett. I Dan Browns pose er melt langt mere urent. Det mest urensige av alt, er å fylle sitt eget mel i andres poser! Og på toppen øke urensligheten ved svertende påstander om sistnevnte poser!

D. Browns sensasjonsbetente svar på Harry Potter, er kommet i opplag på over 50 millioner. Er det ingen som finner det mistenkelig med denne «abnorme» publikumsinteresse? I Dagbladet skrev universitetslektor Helge Jordheim: «Er det noe dypt foruroligende ved da Vinci-kodens skadaleombruste suksess? Her besjeles nok leserne av mere enn sensasjonskåthet. Nevnte rører den underbevisste drift til å trekke Mesteren ned på deres eget nivå. Om «budskapets» livsløgn ikke var et falsum, kunne man bekvemt redusere Jesus til en dobbeltmoralisk besteborger. Slik at de selvdrykende kunne drive videre på selvbevarelsens brede vei.

Er dette blant tidenes mest lumske anti-kristelige fremstøt?

Den som forveksler fakta og fik-

sjon, er ute å kjøre - i livsløgnens ingenmannsland.

## Avsløringen

TV2 viste nylig reportasjemagasinet «60 minutes». Internasjonalt anerkjent for sin faktabaserte grundige og kritiske journalistikk. De har gjennomgått D. Browns bøker, bakgrunn og kilder etc. Og de konsulterte seriøse ekspertise om har spesialisert seg 40–50 år på slike temaer. Deres konklusjon: Tar man for seg verdenshistorien verste eksempler på bløff og humbug, befinner nevnte skrifter og deres feilkilder seg på toppen!

\*\*\*

Flere uavhengige forskere er kommet til samme konklusjon. Av plas-

hensyn, kun et sitat fra en artikkel i Berlingske Tidende 19.1. 2005. Lektor Dan Andersen ved Saxo-Instituttet, København universitet, skriver: – Jeg holder meget af en god roman, men her sælges løgn, fup og forfalskninger som fakta, og tilsyneladende med stor effekt. Og sammensværgelsesteorier f den type, som Da Vinci Mysteriet promoverer, er ikke et pudsigt fænomen, men tegn på sygdom i samfundet. I den muslimske verden er groteske antisemitiske sammensværgelsesteorier alment accepteret tankegods i vide kredse. En beryget antisemitisk forfalskning som «Zions Viser Protokoller» om den jødiske sammensværgelse for at overtage verden blev f.eks. sendt som et 40 episoders historisk drama i egyptisk tv i 2002.



## BERTRAM D. BROCHMANN den store sosialreformator i Norge

Bertram Dybwad Brochmann (1881-1956) var prestesønn og utdannet gartner. Han reiste land og strand rundt og prekte om en ny samfunnslære. En lære som talte Staten og Kirken midt i mot.

For Brochmann var statsmakt, pengemakt og religion menneskehetens nye avguder. Disse molokene som han kaller dem, knebler friheten og folket. Brochmann bygger sin nye samfunnslære på en radikal forståelse av Kristus og evangeliene.

Brochmann innførte i sin samfunnslære begreper som "to slags fantasi" (den ukontrollerte og den kontrollerte) og "to slags virkelighet" (den objektive skapt av Gud og den relative skapt av mennesker). Gjennom 40 år utga han mer enn 40 bøker om sin nye samfunnslære. Det vakte stor oppsikt da han i sitt åpne brev til Adolf Hitler i 1937 gir uttrykk for at Hitlers undergang er viss, hvis han fortsetter å følge det makt- og voldsprinsipp han hadde slått inn på. Brochmann hadde dessuten også hjulpet den jødiske Helene Harand i hennes kamp mot Hitlers jødeforfølgelser, og han hadde holdt offentlig foredrag om dette i Wien. Brochmann var derfor uønsket i Berlin.

Så bryter 2. verdenskrig ut, og noen måneder senere står tyskerne etter et kappløp med engelskmennene som okkuperer Norge, mens Konge og Regjering rømmer til England med gullbeholdningen og lar folket i stikken. Om dette sier Brochmann sin hjertens mening i et radioforedrag i juli 1940 - mer enn en måned etter at krigstilstanden mellom Norge og Tyskland var opphørt ved den norske hærs kapitulasjon, og okkupasjonsstilstand var inntrådt. Han angriper også Englands kyniske holdning overfor Norge. Hensikten med Brochmanns radioforedrag var for det første å motarbeide Quisling, dernest å fremheve Hitlers riktige økonomi-politikk mot plutokratiet. Dette for å komme på talefot med okkuperantene som han hadde tett inn på livet, og for med det å skjerme sine tilhengere i Norge. Han var den første politiker som tok Jesu budskap om å "elske sine fiender" og ikke bare gå én mil med dem, men to, alvorlig. For dette ble Brochmann etter krigens slutt tiltalt og dømt ved det "rettsoppgjør" som av den tilbakevendte Regjering ble iscenesatt overfor 99.000 nordmenn. Brochmann tok som de tusenvis av andre sin fengslesstraff som et utslag av den politiske forfølgelse han var utsatt for. Av ukjente årsaker ble han brått sluppet ut av arrest etter knapt 6 måneders soning.

I sin bok "Til mentalundersøkelse" (1947) beskriver han dette årelange marerittet som norske myndigheter utsatte ham for. "Rettsaken mot B.D.B." (1947) viser i sin fulle bredde hvor parodisk det hele var.

## Avisen Samfunnsliv og økonomien

Det er et stort økonomisk løft å holde avisen i live. Trykkeriet skal ha omkring 140 000 kr for 11 utgaver i året. I tillegg kommer portoutgifter til Posten, som utgjør omkring 4500,- pr utgave, tilsammen nesten 50 000 kr. (en betydelig stigning fra året før da vi betalte omkring 3100,- pr utgave i porto).

Avisen har mistet noen av sine gamle abonnenter fordi de er gått bort. Mange av dem har vært gode støttespillere for å holde liv i avisen. Vi har fått en del nye abonnenter som gjør at det totale antallet holder seg på samme nivå, men vi ønsker flere støttespillere for å holde Samfunnsliv i gang i årene fremover. Det var ikke meningen at den tidligere nevnte arven skulle brukes til direkte avisdrift, men vi har sett oss nødt til å spytte inn midler også fra det holdet. Men vi ønsker at abonnentspenger og støtte skal kunne gi Samfunnsliv fortsatt liv og eksistensberettigelse. I tillegg vurderes det nå å la bedrifter og enkeltpersoner annonser i Samfunnsliv, slik det ble gjort i "gamle dager". Dette kan skaffe avisen en sikrere økonomi. Leserne kan gjerne sende tilbake-

meldinger til redaktøren ang. dette.

I hovedsak har deler av beløpet som avisen Samfunnsliv fikk i arv gått med til et viktig oversettelsesarbeide av bøkene KUNSTEN Å LESE BIBELEN og KRISTUS I SAMFUNNET. Dette er et meget omfattende arbeide som tar lang tid både for oversetter og redaktøren av avisen, som skal redigere og sjekke ut om det språklige ligger opp mot det B. D. Brochmann har ment. Når dette arbeidet er gjort, kommer kostnader til bokutgivelser av disse engelske versjonene av BDB's mest sentrale verker. Som redaktør undersøker jeg nå muligheten for også å kunne gjenopprette de norske utgavene av disse bøkene, da på billigste måte, gjerne som pocketutgaver for en billig penge for folk flest. Her er den såkalte books-on-demand-prinsippet av stor interesse. Det betyr at bøkene trykkes etter hvert som de bestilles, altså etter behov. Et svensk forlag er her aktuelt for oss i denne sammenheng.

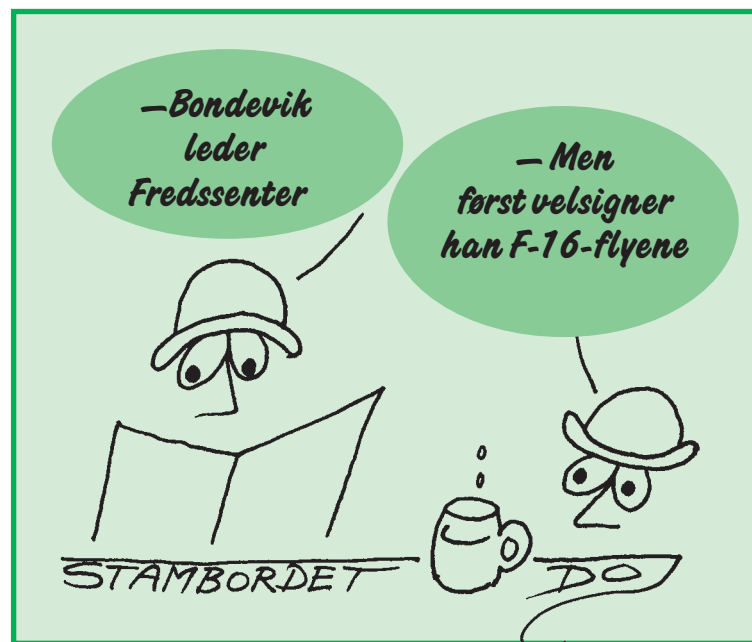
I tillegg har Lorch-Falch i Alternativt Samfunn blitt støttet økonomisk for utsendelse av både den tyske og russiske utgaven av BDB's

"Mentalitet og livsskjebne". Ifølge Bjørn Venstad, som representerer Alternativt Samfunn, skulle utsendelsen av den russiske utgaven av BDB's bok startes i påskeferien. Her er mye gratisarbeide som utføres på alle hold. Selve portoutgiftene for utsendelse av den russiske utgaven av BDB's bok kommer på omkring 67 000 kr (for 1000 eksemplarer).

KUNSTEN Å LESE BIBELEN på engelsk legges etter hvert ut på internett. Daglig ankommer fire-fem eposter fra oversetter av KRISTUS I SAMFUNNET i USA. Hun spør om ord og vendinger som jeg da må forklare/oversette. (Lynne Hippler har gjort en fantastisk jobb med de to bøkene. I løpet av juni vender hun tilbake til Norge og Finnmark igjen etter noen års opphold i USA.) Alt dette koster redaktøren av Samfunnsliv mye arbeid og energi, i tillegg til lærerjobb samt eget forfatterskap.

Redaksjonen av Samfunnsliv takker alle for støtten gjennom mange år. Vi oppfordrer alle til å fortsette med dette i årene fremover slik at Samfunnsliv fortsatt er liv laga, som det heter.

DOJ



## Samfunnsliv

Redaksjon og ekspedisjon  
6150 ØRSTA

Abonnement i hele Norden  
Kr. 500,- pr år  
kr. 250,- pr halvår

Annonsepris kr. 4,- pr mm  
1. side kr. 4,50 pr mm

Abonnement kan tegnes  
ved poststedene eller  
direkte i ekspedisjonen

Sats og trykk:  
Møre-Nytt, Ørsta